

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ (Україна)
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Україна)
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. ГНАТЮКА (Україна)
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ (Україна)
UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCLAWIU (Польща)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI (BYDGOSZCZ) (Польща)
PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA WSCHODNIOEUROPEJSKA W PRZEMYŚLU (Польща)
LHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH (Чехія)
TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH (KOŠICE) (Словаччина)

***Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному
та освітньому просторі суспільства***

Матеріали I Міжнародної наукової студентської конференції

Том 2. Природничі та гуманітарні науки

15-16 листопада 2019 р.

м. Кам'янець-Подільський

УДК 001.71:316.342.6:378.014.7-053.6(075.8)
ББК 65.01я43+60.9
М 75

Рекомендовано до друку Вченою радою Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу (протокол № 2 від 23 жовтня 2019 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **ТРИПАК Мар'ян Миколайович** – заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, директор Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу; **ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна** – кандидат економічних наук, заступник директора з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності; **БАЧИНСЬКА Олена Миколаївна** – кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів, економіки та економічної кібернетики; **ШЕВЧУК Олександр Володимирович** – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фінансів, економіки та економічної кібернетики; **ВОЛОЩУК Марина Борисівна** – фахівець видавничо-редакційного відділу.

М 75 Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства: Матеріали I Міжнародної наукової студентської конференції (15-16 листопада 2019 р.). У 3 Т. Кам'янець-Подільський : Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2019. Т.2. Природничі та гуманітарні науки. 68 с.

Збірник містить матеріали I Міжнародної наукової студентської конференції «Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства», яка відбулась 15-16 листопада 2019 р. (Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної економічної науки, освіти та соціальної роботи в умовах сьогодення.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць. Видано в авторській редакції.

УДК 001.71:316.342.6:378.014.7-053.6(075.8)
ББК 65.01я43+60.9

© Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, 2019

Зміст

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ	5
Васильковська А.О. Перспективи вирощування органічної продукції в Україні	5
Ганіна О.А. Стратегії інноваційного розвитку природничих наук: досвід, проблеми, перспективи	7
Іванькова А.А. Правове регулювання маркування органічної продукції України	9
Кожемяко Д.О. Бджільництво України: проблеми.....	11
Мурга А.В. Цікаві факти про історію числа π та його значення	12
Решетюк О.С. Практичне застосування логарифмів	15
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРНИХ НАУК В СУЧАСНОМУ ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ	19
Буняк А.В. Изобразительные средства в романе Теодора Драйзера «Сестра Керри»	19
Вермій Є.С. Корисні висновки "Нового курсу" Ф. Рузвельта для української влади.....	22
Гендзьора А.В. Роль сучасного комп'ютера у житті соціального працівника.....	26
Голець В.В. Філософія сприйняття часу у творчості Ліни Костенко	31
Григорчук Л.В. Фразеологічні одиниці з структурним компонентом бог в сучасній українській літературній мові.....	33
Денисова А.В. Образи квітів в інтимній ліриці Лесі Українки.....	36
Ковч А.Д. Давньогрецькі філософи про фізичне виховання дітей та молоді	39
Костенко В.А. Концепт «Україна» у творчому доробку В. Стуса	42
Парфентьева В.Ю. Семантичні параметри лексем на позначення мовлення у творі Степана Процюка «Інфекція»	45
Пронь С.О. Інтернет-технології у професійній діяльності педагога-бандуриста.....	49
Сапожник О.О. Художня інтерпретація образу-символу матері в літературній спадщині О. Довженка.....	52
Сапожник О.О. Художні особливості «Щоденника страченої» М. Матіос	55

Сітовська В.В.	
Валеологічні ідеї Дж. Локка	59
Шевчук В.В.	
Мова СМС-повідомлень як особливість сучасного текстового мислення ...	62
Шпатенко І.Б.	
Впровадження інноваційних форм та методів при вивченні хімічних дисциплін	65

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Васильковська А.О.,

*студентка Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

*Науковий керівник: Гераймович В.Л., кандидат економічних наук
Україна, м. Київ*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Україна є країною з ринковою економікою, і тому пріоритетом національної економіки є розвиток ринкових відносин на внутрішньому та міжнародному рівні. Найбільш прогресивними та доцільними з економічної, екологічної та соціальної точок зору є фокус на органіку, з огляду на сприятливі агрокліматичні умови країни, наявне правове та політичне підґрунтя та підвищений попит на органічну продукцію на міжнародному ринку.

За офіційною статистикою Україна посідає 11-те місце серед європейських країн за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні. Але при цьому органічні землі займають менше 1% з 42,7 млн га сільськогосподарських земель в Україні. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур.

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) органічне сільське господарство - виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, при цьому уникається використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки.

Органічні продукти – це такі продукти, при виробництві яких:

- у рослинництві заборонено використовувати ядохімікати для боротьби з бур'янами, шкідниками й хворобами рослин, а також мінеральні добрива синтетичного походження, при цьому захист рослин здійснюється переважно препаратами натурального походження, а для живлення ґрунту й рослин використовуються органічні добрива;

- категорично заборонене використання генетично модифікованих організмів;

- у тваринництві не дозволяється застосовувати стимулятори росту, гормони й антибіотики, а для лікування тварин використовуються профілактичні засоби й гомеопатичні препарати.

Незважаючи на певну недосконалість законодавства і складнощі економічного становища української економіки та вітчизняних агровиробників, органічний сектор сільськогосподарської галузі в Україні продовжує нарощувати темпи агровиробництва й торгівлі. Так за останні 10 років

відбулися позитивні зміни: збільшилась площа під органічним виробництвом (з 270 тис. га у 2008 р. до 420 тис. га у 2017 р. - на 55,5%), зросла кількість сертифікованих органічних господарств (з 118 у 2008 р. до 375 у 2017 р. - у 4,2 раз). Ринок органічної продукції також активно розбудовується, при цьому значно виріс його обсяг - з 0,6 млн євро у 2008 р. до 29,4 млн євро у 2017 р. - у 49 разів, а вартість експорту органічної сільськогосподарської продукції у 2017 р. склала 99 млн. євро (близько 70% експортувалося до країн ЄС) [2]. Поштовхом для органічного руху в Україні став проект «Розвиток органічного ринку в Україні», який є продовженням попереднього проекту Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO) «Сертифікація в органічному сільському господарстві та розвиток органічного ринку в Україні» (2005–2011 рр., фаза I). [3].

Дослідивши органічний ринок в Україні та склавши порівняльну модель неорганічної продукції (за даними ДержСтату) та органічної (дані FIBL)[4] , отримали результати:

Можливі витрати на органічну продукцію:

- Проведення аудиту земельної ділянки та оцінювання її придатності для ведення органічного землеробства (500-3000грн)
- Проведення заходів під час стабілізаційного періоду (до 79 тис грн/га)
- Ведення діяльності під час перехідного періоду (2-3 роки)
- Сертифікація земельної ділянки як придатної для ведення органічного землеробства (1,5-2 тис. євро)
- Введення органічного землеробства (Від 150 тис/га)
- Ресертифікація земель та виробництва (1,5-2 тис. євро)

Врахувавши мінімальні витрати дохід при вирощуванні органічної продукції збільшився на:

Кукурудза: 46,47 %

Пшениця: 46,04 %

Соя: 43 %

Соняшник: 35,83 %

Ріпак: 4,99 %

Отже, органічну продукцію вирощувати вигідніше, найбільша різниця між органічною та не органічною продукцією, як вказано вище, при вирощуванні органічної кукурудзи.

Органічний ринок України знаходиться на фазі розвитку, тому з початку 2000х років кількість виробників органічної продукції невпинно зростає. Так збільшилась площа під органічним виробництвом (з 270 тис. га у 2008 р. до 420 тис. га у 2017 р. - на 55,5%) та виріс обсяг ринку органічної продукції - з 0,6 млн євро у 2008 р. до 29,4 млн євро у 2017 р. - у 49 разів.

На даному етапі складно зайти на ринок органічної продукції, але можна отримувати майже вдвічі більший дохід ніж від вирощування звичайної сільськогосподарської продукції.

За проведеним дослідженням найбільша різниця між органічною та не органічною продукцією при вирощуванні органічної кукурудзи (46,47%).

Список використаних джерел:

1. Федерація органічного руху України. URL: <http://www.organic.com.ua/>
2. Милованов Є.В., Коняшин А.В. Особливості розвитку ринку органічних круп в Україні. Наукові праці НУХТ. 2019. №25. С. 73-83
3. Проект «розвиток органічного ринку в Україні». URL: <https://ukraine.fibl.org>
4. Research Institute of Organic Agriculture FiBL. Access mode: www.fibl.org

Ганіна О.А.,

студентка Подільського спеціального

навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу

Науковий керівник: Марунчак О.В., викладач суспільно-гуманітарних дисциплін

Подільського спеціального навчально-реабілітаційного

соціально-економічного коледжу,

м. Кам'янець-Подільський, Україна

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Навчальний процес в коледжі – це різностороння діяльність, ефективна реалізація, якої потребує належної кореляції численних об'єктивних і суб'єктивних факторів. Безсумнівно, його незамінною частиною є академічна складова, яка полягає у розробці навчальних програм, календарному планування та підготовці матеріалів дисциплінарного спрямування щодо розвитку природничих наук. Проте, враховуючи динаміку розвитку методологічних основ викладання та загального поширення інтегративних технологій навчального процесу, які передбачають участь студентів у здійсненні практичних дослідів чи їх безпосереднє залучення до проведення різноманітних інноваційних тренінгів у гуманітарних та природничих дисциплінах, викладач отримує додаткове навантаження у вигляді необхідності здійснення постійного контролю над навчальною діяльністю. Саме тому, у сучасних педагогічних реаліях рівень професійної компетенції викладача визначається не тільки володінням і мистецтвом викладення тематичного матеріалу, а й спроможністю створити належні передумови для забезпечення природничих наук в умовах модернізації інклюзивного навчально-виховного процесу.

Беручи до уваги актуальність обраної проблематики, мета дослідження полягає у визначенні місця викладача у здійсненні контролю над дотриманням вимог у розвитку природничих наук в навчальних закладах під час здійснення стратегії її іноваційного розвитку [5].

Оскільки успішність навчального процесу, у більшій мірі, залежить від рівня професійної компетенції викладача, його неспроможність забезпечити належні умови освітньої діяльності можуть мати досить деструктивні наслідки, що виражатимуться у не повноцінній реалізації навчального плану та небезпеці завдати загрозу життю студентів.

В умовах зростання невизначеності середовища першорядне значення має компетентність фахівця, який здатний проектувати і оцінювати наслідки своїх дій у ширшому часовому діапазоні. Природа компетентності така, що оптимальні результати у вирішенні завдань досяжні лише за умов глибокої особистої зацікавленості людини [4].

В умовах жорсткої регламентації навчальної діяльності, придушення з боку чиновників креативності викладацької думки в умовах інноваційного розвитку природничих наук міркувати про педагогічний пошук можна було б лише на прикладі не багатьох і до того ж переслідуваних бюрократичним апаратом новаторів-педагогів, які на свій страх і ризик впроваджували б ініціативні форми навчання і виховання. Бюрократичне управління школою породило б сумлінно виконуючого, байдужого, позбавленого ініціативи педагога, сформувало б зневажливе ставлення до новаторського пошуку та досвіду, воно б чинило супротив впровадженню в педагогічну практику нового і передового, зміцнюючи в педагогах стан безпорадності [3].

Варто зважати, що робота викладача із забезпечення інноваційного розвитку природничих наук не обмежується виключно здійсненням відповідних заходів безпосередньо під час зайняття, але й у процесі підготовки до нього. Оперативний збір та аналіз інформації щодо розвитку природничих наук і моніторинг проблем сприяють упередженню проблемних аспектів навчання [4].

Невід'ємною частиною процесу підбору кваліфікованих педагогічних кадрів стало проходження обов'язкового випробувального терміну на початку кар'єри і при призначенні на нові посади з підвищенням. Залежно від особливостей національного законодавства тривалість випробувального терміну варіюється від декількох місяців до декількох років, але в середньому складає два-три роки.

У ході розвитку практичного інструментарію викладацької майстерності в умовах інноваційного розвитку природничих наук все більшої ваги набувають інноваційні методики, які дедалі більше пов'язані із частішим залученням студентів до практичного засвоєння матеріалу. У таких умовах, роль компетентного фахівця не обмежується виключно належним рівнем володіння навчальним матеріалом, але й полягає у належному дотриманні безпекових аспектів з метою упередження небезпечних проблемних ситуацій [5]. Західний досвід неодноразово звертає увагу на необхідності підготовки кваліфікованих працівників освіти, які можуть відповідним чином реалізувати усі критерії навчально-виховного процесу та сприяти підготовці спеціалістів у різноманітних професійних сферах.

Список використаних джерел:

1. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. за ред. Є.П.Желібо. 6-те вид. К.: Каравела, 2009, С. 6-37.
2. Бедрій Я.І. Охорона праці. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. 267 с.
3. Геврик Є.О., Пешко Н.П. Гігієна праці на виробництві: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Чельга, Ніка Центр, 2004. 280 с.
4. Желібо Є.П., Баранова НІ., Коваленко В.В. Охорона праці в органах

- державної податкової служби. Навч. посібник для ВНЗ. Ірпінь, 2002. 389 с.
5. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів. Львів: Афіша, 2000. 176 с.
 6. Катренко Л.А., Пістун У.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. 2 - ге вид., доп. Суми: Університетська Книга, 2004. 304 с.

*Іванькова А.А.,
студентка Національного університету біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: Гераймович В.Л., кандидат економічних наук
Україна, м. Київ*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАРКУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Зацікавленість споживачів у продуктах харчування, які є екологічно чистими та не завдають природі шкоди їх виробництвом, зараз тільки зростає. Даним вимогам відповідає органічна продукція, ринок якої стає все більш популярною заміною споживанню традиційної продукції.

Згідно програмних документів, органічне сільське господарство є пріоритетом для України. Адже виробництво органічної продукції є високомаржинальним напрямком, це нішева експортноорієнтована продукція з доданою вартістю, виробництво якої пов'язане з ефективним використанням земель [1]. За кордоном попит на органічну продукцію вже більше пропозиції, тому українські виробники мають значні шанси стати великими постачальниками на міжнародному ринку.

Досить у немалої кількості споживчої продукції, що позиціонується як екологічно чиста, можна виявити певні порушення. Гарантією дотримання вимог органічного виробництва є спеціальне маркування. Воно підтверджується сертифікатом уповноваженої на це компанії і підвищує захищеність населення від фальсифікату.

До 2009 р. в Україні сертифікація аграрних підприємств відбувалася лише іноземними організаціями. Першою українською сертифікаційною компанією стало ТОВ «Органік Стандарт», що включена до офіційного переліку сертифікаційних органів, визнаних в ЄС та Швейцарії [3].

Сертифікат видається лише якщо не менше 95 відсотків інгредієнтів є органічними та не більше 5 відсотків (за вагою) неорганічних інгредієнтів, внесених до Переліку речовин, що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, а вироблено їх відповідно до вимог Закону «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», у якому враховано європейський досвід щодо запровадження державно-приватної системи контролю органічного сектору [5].

Видані сертифікати обов'язково містять наступну інформацію [4]:

- щодо виробника та його адресу (назва виробника має співпадати із зазначеною на етикетці продукту);
- стандарти, за якими сертифіковано продукцію;
- асортимент продукції;
- термін дії сертифікату;
- назву сертифікаційного органу.

Дійсність органічного сертифіката можна перевірити на сайті сертифікаційного органу.

Продукція, яка вводиться в обіг, маркується державним логотипом для органічної продукції, який складається з напису «органічний продукт» та відповідного графічного зображення (рис.1).

Рис.1. Логотип органічної продукції

Під час маркування органічної продукції відповідно до законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції дозволяється додатково використовувати інші логотипи, запроваджені операторами, що здійснюють виробництво, реалізацію органічної продукції, чи їхніми об'єднаннями, якщо вони не заборонені законом. Обов'язковим елементом маркування органічної продукції є кодovий номер, що розміщується під державним логотипом для органічної продукції та містить:

- акронім, що ідентифікує державу походження;
- напис "organic";
- реєстраційний код органу сертифікації, що здійснив сертифікацію органічного виробництва.

Тож, продукція, натуральність якої доведена сертифікатом, маркується згідно з положенням законодавства. Маркування дозволяє ідентифікувати органічну продукцію і є важливим етапом стимулювання виробників робити саме її.

Список використаних джерел:

1. Сиротенко Т. С. Правові аспекти розвитку органічного сільського господарства в Україні. Одеса, 2018. 29 с.
2. Інспекція та сертифікація. URL: www.organicstandard.com.ua.
3. Як відрізнити органічний продукт? URL: <http://organic.ua/uk/organicworld/how-to-choose>.
4. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 36. ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>.

Кожемяко Д.О.

*студент Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

*Науковий керівник: Михальчишина Л.Г., кандидат економічних наук
Україна, м. Київ*

БДЖІЛЬНИЦТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ

Україну в світі визнають як батьківщину культурного бджільництва, заснованого нашим співвітчизником П.І. Прокоповичем, який створив першу школу пасічників і розробив основи ведення галузі майже 200 років тому.

Галузь бджільництва України є важливою складовою економіки держави, що визначає обсяги, пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни. Зимівля 2018-2019 рр. у більшості областей України пройшла без значних втрат, що дає надію на продуктивний сезон цього року. Але надія не справдилась.

До недавнього часу Україна входила в трійку найбільших експортерів меду. Головний ринок збуту для українського меду – країни Європейського Союзу. Серед основних експортерів Німеччина, Польща, Бельгія. Разом з тим за даними Мінагрополітики у 2018 році експорт меду з України знизився на понад 25% і як наслідок, Україна втратила статус третьої країни - експортера меду в світі – 2017 року екпортувала близько 68 тис. т. меду, 2018 року цей показник знизився до 49,4 тис. тонн.

Однією з головних причин, яка спровокувала загибель бджіл, є сучасне відсутність законодавчих актів, що регламентують своєчасне оповіщення сільгоспвиробниками бджолярів. Разом з цим бджолярі занепокоєні проблемами, що пов'язані з отруєннями бджіл, а саме засобами захисту рослин. Сьогодні це одна з головних проблем галузі. Відсутній ветеринарний контроль. Для отримання швидкої вигоди, масово завозять бджіл не пристосованих до наших метеоумов. Районовані породи бджіл: карпатська, українська степова, поліська. Вони схрещуються з нашими породами бджіл і дають нежиттєздатний наплід. Такі бджоли частіше хворіють, погано переносять низькі температури і погіршують генофонд. Зменшення кількості чистопородних бджіл є загальноукраїнською проблемою.

Великих збитків завдають кліщі і поширювані ними захворювання, що послабляють організм бджіл і призводять до їх загибелі. Випускаються різними фірмами препарати схожі за складом, хоча і мають різні назви. У паразитів бджіл виникає звикання до цих препаратів, ліки перестають діяти, що призводить до загибелі бджіл та сімей.

Проблемою так само є фальсифікація меду. Дешевий фальсифікат заповнив не тільки український, але міжнародний ринок меду. На що проходив у Монреалі Всесвітньому конгресі Міжнародної федерації бджільницьких асоціацій «Апімондія-2019» 47% зразків меду не були допущені до конкурсу медів через невідповідність їх якості міжнародним стандартам. Фальсифікатори завдають величезної шкоди бджільництву, через їх махінацій бджолярі зазнають величезних збитків. Бджолярі йдуть з галузі, не витримуючи

конкуренції з недобросовісними виробниками. Так само галузь «старіє», молодь неохоче йде працювати на пасіки. Зараз існує стереотип, що пасічник - це сивий дідусь. Потрібно цей стереотип в корені міняти. Важливо організувати навчання молодих бджолярів, і чим раніше, тим вигідніше це буде для галузі.

На сьогодні бджільництво має переважно запилювально-медовий напрям. За кордоном мед – це побічний продукт бджільництва, бджолярі заробляють на запиленні сільськогосподарських культур. Основні проблеми галузі бджільництва в Україні на сьогодні є такими: відсутність ефективної державної фінансової підтримки галузі; низька технологічна культура виробництва продукції, її переробки, та фасування відсутність промислових технологій; зменшення масштабів посівів ентомофільних сільськогосподарських рослин та недостатнє використання бджолозапилення; погіршення екологічного стану оточуючого природного середовища та порушення технологічних вимог щодо обробітку ентомофільних сільськогосподарських рослин пестицидами та отрутохімікатами і як наслідок – масові отруєння бджіл; недостатнє ветеринарне забезпечення, що призводить до неконтрольованого поширення хвороб бджіл; відсутність гармонізованого масиву законодавства щодо виробництва та якості продукції галузі і як наслідок складнощі в реалізації експортного потенціалу галузі.

*Мурга А.В.,
студентка Подільського спеціального
навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
Науковий керівник: Сидорук Л.М., викладач
Україна, м. Кам'янець-Подільський*

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ІСТОРІЮ ЧИСЛА π ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ

Всім відомо, що π - це одна з літер грецького алфавіту. У грецькому та англійському алфавітах цей символ розташовується у 16 позиції. Також це константа, якою позначають відношення довжини кола до його діаметра, її можна виразити у вигляді нескінченного повторюваного десяткового (3,14159 ...) дробу, або ж у вигляді дробу: $22/7$. Всім, хто не має справи з точними науками особливо більше нічого невідомо. Існує ряд цікавих фактів про цю константу, яку люди вивчають вже понад 4000 тисячі років.

У науці число π використовують у будь-яких розрахунках, де є коло. Починаючи від об'єму банки газованої води, до орбіт супутників. Число π допомагає зрозуміти періодичні і коливальні процеси (наприклад, механічні чи електромагнітні хвилі) та багато іншого.

У 1706 р. у книзі «Нове введення в математику» британського вченого Вільяма Джонса для позначення числа 3,141592 ... вперше була використана літера грецького алфавіту π . Це позначення походить від початкової літери грецьких слів $\pi\epsilon\rho\iota\phi\epsilon\rho\epsilon\iota\alpha$ - коло, $\pi\epsilon\rho\iota\phi\epsilon\rho\epsilon\rho\iota\alpha$ і $\pi\epsilon\rho\iota\mu\epsilon\tau\rho\varsigma$ – пери-

метр. Загальноприйнятим позначення стало в 1737 році завдяки роботам Л. Ейлера [3, с. 26].

Перший мільйон знаків після коми в числі π складається з: 99959 нулів, 99758 одиниць, 100026 двійок, 100229 трійок, 100230 четвірок, 100359 п'ятірок, 99548 шісток, 99800 сімок, 99985 вісімок і 100106 дев'яток.

На думку деяких фахівців, колись це число відкрили вавилонські маги. Воно використовувалося при будівництві Вавилонської вежі. Однак недостатньо точне обчислення значення π призвело до краху всього проекту. Можливо, що число π лежало в основі будівництва легендарного Храму царя Соломона.

Відомості про те, що довжина кола вдвічі довша, ніж діаметр, були вже в клинописних табличках Стародавнього Межиріччя. Таке ж значення числа π є і в тексті Біблії. У священній книзі джайнізму (однієї з найдавніших релігій, що існували в Індії, і виникла в 6 ст. до н. е.) є одна вказівка, з якої випливає, що число π у ті часи приймали рівним 3,162. Але вже в другому тисячолітті до н. е. древні єгиптяни користувалися більш точним його значенням 3,160 [2].

Ці відомості були отримані з так званого "Математичного папірусу", знайденого в 1858 році. Відомо, що цей папірус переписав писар Ахмеса близько 1650 р. до н.е., автор оригіналу невідомий - встановлено лише, що текст створювався в другій половині 19 ст. до н.е. Цей документ залишається основним джерелом інформації з математики Стародавнього Єгипту. Однак зрозуміти, яким чином єгиптяни отримали саму формулу для розрахунку числа π , з контексту неясно. Значення числа π , отримані древніми: $16/9 = 3,1604$ у єгиптян; $22/7 = 3,1428$ у греків і $3,162$ у індусів [2].

Достатньо точне значення числа π для свого часу отримав Платон (427-348 рр. до н.е.). Він використав співвідношення $\sqrt{2} + \sqrt{3} = 3,146$.

Метод розрахунку числа π – вписування в коло правильного багатокутника і знаходження відношення його периметру до радіусу – вперше почав використовувати Архімед (287 –212 р. до н. е.) - один з найвеличніших математиків древнього світу. Тому число π часто називають числом Архімеда.

Точне значення числа π було отримане китайською цивілізацією набагато раніше, ніж західною. Китайці мали дві переваги в порівнянні з більшістю інших країн світу: вони використовували десяткову систему позначення і символ нуля, а європейські математики позначення нуля в рахункових системах почали використовувати у пізньому середньовіччі.

Аль-Хорезмі, якого вважають засновником алгебри також наполегливо працював над розрахунками числа π і встановив перші чотири числа після коми: 3,1416.

Серед європейських математиків у 1220 р. Л. Фібоначчі визначив три перших точних десяткових знаки числа π , а в 16 ст. фламандець А. Антоніс визначив шість знаків, а пізніше він знайшов ще 15 знаків після коми.

Людольф ван Цейла провів більшу частину свого життя над розрахунками перших 36 цифр після коми числа π («цифри Людольфа»). Згідно з легендою, ці цифри були вигравіровані на його надгробній плиті після смерті [3, с. 27].

Ісаак Ньютон розрахував число до 16 знаків після коми. У. Шанкс став першим, хто розрахував перші 707 цифр числа π вручну. Не дивлячись на те, що він допустив помилку в числі №527 після коми, це було велике досягнення для математика, що жив у 19 столітті.

У процесі вимірювань розмірів Великої піраміди в Гізі виявилось, що вона має таке ж співвідношення висоти до периметру своєї основи, як радіус кола до його довжини, тобто $1/2 \pi$. Перші 144 цифри числа π після коми закінчуються цифрами 666, які згадуються в Біблії як «число звіра».

Якщо розрахувати довжину екватора Землі з використанням числа π з точністю до дев'ятого знака, помилка в розрахунках складе всього близько 6 мм.

Світовий рекорд, занесений в Книгу рекордів Гіннеса, належить колумбійцеві Хайме Гарсія, якого називають «людиною-комп'ютером». Він назвав по пам'яті 150000 цифр, що стоять після коми у числі π . Колумбієць здатний також всього за 0,15 секунди добути корінь тринадцятого степеня з будь-якого 100-значного числа або з одного погляду запам'ятати 200-значне число, причому повторити його без підказки зліва направо і справа наліво [2].

Обчислення числа π - стандартний тест перевірки обчислювальної потужності комп'ютера, свого роду «цифрова кардіограма».

Трилер "Пі" (1998) став дебютною роботою Даррена Аранофскі. Надихаючись одним лише цим числом, режисер створив шедевр, повний вражаючих образів і цікавих загадок. По суті фільм може вважатися першим в історії математичним трилером.

Музикант Девід Макдональд зробив абсолютно приголомшливу річ - він записав за допомогою фортепіано, як звучить число π , якщо його взяти з точністю до 122 знаків після коми. Для цього кожному числу відповідав свій порядковий номер на клавіатурі фортепіано за мінорною шкалою. Після чого залишилося тільки перевести цифри в звуки, додавши акомпанемент лівої руки [1].

14 березня у всьому світі святкують неофіційне, але популярне свято - День числа π . Свято було започатковане в 1987 р. фізиком з Сан-Франциско Ларрі Шоу, який помітив, що в американській системі запису дат (місяць і число), дата 14 березня - 3/14 - і час 1:59:26 збігається з першими розрядами числа π (3,1415926 ...). А ще число π співпадає з датою народження А.Ейнштейна: 14 березня (03.14).

Ще однією датою, пов'язаною з числом π є 22 липня, яке називається "Днем наближеного числа π ", оскільки в європейському форматі дат цей день записується як 22/7, а значення цього дробу є наближеним значенням числа π .

Список використаних джерел:

1. Song from π ! URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wM-x3pUcdeo> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Цікаві факти про число π : веб-сайт. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/uk/news/digest/4207-tsikavi-fakti-pro-chislo-pi> (дата звернення: 28.10.2019).

3. Шаповалова Н. В., Шинкаренко М.М. Гармонія числа Пі. Весняні наукові читання –2018: матеріали доповідей XIX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Вінниця, 2018. С. 26-33. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/15811.pdf> (дата звернення: 28.10.2019).

Решетюк О.С.,
*студент Подільського спеціального
навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
Науковий керівник: Сидорук Л.М., викладач
Україна, м. Кам'янець-Подільський*

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГАРИФМІВ

Одним з найважливіших завдань сучасної математики є дослідження явищ природи і суспільства. Для опису деяких реальних процесів широко використовують поняття логарифма. Логарифм – з грецької означає “логос”- відношення і “аритмос”- число. Його винахід пов'язаний з двома постатями: швейцарцем Йостом Бюргі(1552-1632), знаним годинникарем і майстром астрономічних інструментів, і шотландцем Джоном Непером (1550-1617), який займався різними науками, особливо астрономією і математикою. Й. Бюргі працював разом з астрономом Іоганном Кеплером. Саме величезний обсяг необхідних в астрономії обчислень і спонукав Й. Бюргі і Дж. Непера шукати шляхи для їх спрощення. Обидва автори прийшли до своїх таблиць незалежно один від одного. Вони склали таблиці так званих натуральних логарифмів.

Й. Бюргі працював над таблицями 8 років і видав їх у 1620 році під назвою «Арифметична і геометрична таблиця прогресії». Його таблиці не отримали широкого поширення, бо Дж. Непер видав свій «Опис дивовижної таблиці логарифмів» на 6 років раніше. Тому і визнали число e неперовим числом. 20 років присвятив Дж. Непер своїм логарифмічним таблицям, аби, за його словами, «позбутися нудних і тяжких обчислень, які відлякують багатьох від вивчення математики».

Ідея десяткових логарифмів виникла у професора лондонського коледжу Генрі Бріггза (1561-1630) після ознайомлення з таблицями Непера. Він двічі побував у Дж. Непера, здружився з ним і в процесі спільних занять обидва розробили нову, практично зручнішу десяткову систему, засновану на порівнянні прогресії [1].

Г. Бріггз взявся розробити велику таблицю десяткових логарифмів. Уже в 1617 р. він опублікував восьмизначні таблиці логарифмів від 1 до 1000, а в 1624 році спромігся видати «Логарифмічну арифметику», що містила чотирнадцятизначні таблиці логарифмів для чисел 1-20000 і 90000-100000. У 1633 році видано його таблиці логарифмів тригонометричних функцій.

Понад три з половиною сторіччя з тих пір, як у 1614 році були опубліковані Дж. Непером перші логарифмічні таблиці, вони допомагали астрономам і геодезістам, інженерам і морякам, скорочуючи час на обчислення

і, як сказав французький вчений Лаплас (1749-1827), продовжуючи життя обчислювачам.

В 1624 році англійський математик Едмунд Гунтер (1581-1626) винайшов логарифмічну лінійку. Вона дозволяла швидко одержувати відповідь з достатньою для інженера точністю до трьох значущих цифр. І хоч тепер її витіснили калькулятори і комп'ютери, проте можна сміливо сказати, що без логарифмічної лінійки не було і перших комп'ютерів [3].

Логарифмічна лінійка наявна в декількох популярних моделях сучасних наручних годинників виробництва компаній Citizen, Orient, Casio та інших.

Часто зустрічається в природі і має широке застосування в технічних приладах особливий вид спіралі, яку називають логарифмічною.

Логарифмічна спіраль – це крива, яка перетинає всі кути, що виходять із однієї точки O , під одним і тим же кутом α (рис. 1).

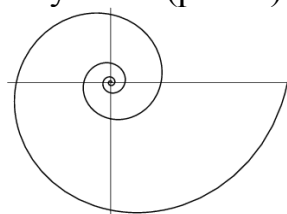

Рис. 1

Таку криву описує рухома точка, відстань від полюса якої росте в геометричній прогресії, а кут, що описується її радіусом-вектором, - в арифметичній.

Характерні особливості логарифмічної спіралі:

- ✓ її називають рівнокутною спіраллю: в будь-якій точці спіралі кут між дотичною до неї та її радіус-вектором зберігає постійне значення;
- ✓ при різних перетвореннях (гомотетії, повороті) вона залишається незмінною;
- ✓ має нескінченну кількість витків [2].

Логарифмічна спіраль має широке застосування, зокрема у техніці часто застосовуються ножі, які обертаються. Сила, з якою вони тиснуть на матеріал, що розрізається, залежить від кута розрізання, тобто кута між лезом ножа і напрямом швидкості обертання. Для того, щоб тиск був сталим, потрібно, щоб залишався сталим кут розрізання, а це буде у тому випадку, коли леза ножів будуть окреслені по дузі логарифмічної спіралі. Завдяки цьому лезо ножа сточується рівномірно.

Якщо літак буде летіти, дотримуючись весь час одного курсу, тобто перетинаючи всі меридіани під одним і тим самим кутом, то його шлях зобразиться на карті логарифмічною спіраллю.

У гідротехніці по логарифмічній спіралі вигинають трубу, що підводить потік води до турбіни. Завдяки такій формі труби втрати енергії при зміні напрямку течії в трубі виявляються мінімальними і напір води використовується з максимальною продуктивністю.

Спіралі широко представлені в живій природі. Можна сказати, що спіраль є математичним символом співвідношення форми і зростання. Великий

німецький поет Йоганн-Вольфганг Гете вважав її символом життя і духовного розвитку [2].

Спіралью завертаються вусики рослин, за спіраллю відбувається ріст тканин у стовбурах дерев. По логарифмічних спіралях розташовуються квітки в суцвіттях соняшника (рис 2).

Мушлі морських тварин можуть рости лише в одному напрямку. Щоб занадто не розтягуватись в довжину, їм доводиться скручуватися, до того ж кожний наступний завиток схожий на попередній. Через це мушлі багатьох моллюсків, равликів закручені по логарифмічній спіралі (рис 3).

Роги тварин ростуть лише з одного кінця. Цей ріст відбувається по логарифмічній спіралі. Наприклад, роги баранів, кіз, антилоп і інших рогатих тварин (рис 4).

Один з павуків, Епейра, сплітаючи павутиння, закручує нитки навколо центра по логарифмічних спіралях (рис 4).

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4

Рис. 5

По логарифмічній спіралі формується тіло циклону та закручені безліч галактик, зокрема Галактика Сонячної системи [3].

Розчини в природі можуть мати різну реакцію середовища: кислу, лужну, нейтральну, що характеризується різною концентрацією йонів Гідрогену $C(H^+)$. Для зручності датським біохіміком С.Сьоренсенем у 1909 році було введено термін «водневий показник» (рН), –це значно спростило роботу багатьом поколінням хіміків.

Водневий показник - це від'ємний десятковий логарифм концентрації йонів Гідрогену $pH = - \lg C(H^+)$.

Значення рН може змінюватись від 1 до 14. Наприклад, у нейтральному середовищі $pH=7$, у кислому – $pH<7$, у лужному – $pH>7$.

З таблиці видно, що різні розчини в людському організмі мають різний рН, його відхилення від норми спричиняє захворювання і навіть загибель організму.

Таблиця 1

Показник рН в біологічних розчинах

Рідина	рН	Рідина	рН
Шлунковий сік	1,4	Сеча	6,0
Сік лимона	2,1	Слина,молоко	7,4-8
Сік яблук "Антонівка"	2,5	Сльози	7,0
Томатний сік	4,1	Кров	7,4

Використовуючи різні засоби особистої гігієни, креми для шкіри, ліки, необхідно враховувати значення рН. Більшість рідких косметичних засобів має рН 5,5. Відповідний вміст у них катіонів H^+ оптимальний для нашої шкіри.

У сільському господарстві кислотність ґрунтового розчину є одним із головних чинників, що впливають на врожай. Так, картопля найкраще росте на слабокислих ґрунтах ($pH \approx 5$), а буряк на нейтральних ($pH \approx 7$) [2].

Практичне застосування логарифмів не вичерпується наведеними прикладами. Проте вони доводять широке використання логарифмів не лише у математиці, а й техніці, фізиці, біології, хімії тощо. Виходячи з вищезазначеного можна стверджувати, що виникнувши з потреб астрономії і мореплавства, ідея логарифмів привела до розвитку інших математичних теорій і відкрила можливості для нових практичних застосувань.

Список використаних джерел:

1. Бевз Г.П. Математика. 10 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : Генеза, 2011. 272с.
2. Практичне застосування логарифма URL: <https://www.slideshare.net/zdwango/ss-57281387> (дата звернення: 18.09.2019).
3. Світ логарифмів URL: http://ito.vspu.net/Prakt_IT/PIDSUMOK/ped_prakt_2011-2012/Zavodnyk/Istor.htm (дата звернення: 25.09.2019).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРНИХ НАУК В СУЧАСНОМУ ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Буняк А.В.,

*студентка Приднестровского государственного
университета им.Т.Г.Шевченко*

*Научный руководитель: Якимович Е.Л., кандидат филологических наук,
доцент*

Молдова, г. Тирасполь

ИЗОБРАЗИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА В РОМАНЕ ТЕОДОРА ДРАЙЗЕРА «СЕСТРА КЕРРИ»

Даже сегодня, три четверти века спустя, «Сестра Керри» (роман был впервые опубликован в 1900 г.) поражает своим художественным богатством, глубиной проникновения в американскую действительность, умением еще совсем молодого писателя создавать образы правдивые, выпуклые, полные жизни, внутреннего движения. [1; с. 4]

М. Мендельсон

Сколько мы знаем известных писателей, книга которых смогла поразить читателей? И не просто поразить, а остаться в сердцах людей на долгое время? Таких случаев не так уж и много. «Сестра Керри» – первое крупное произведение американского писателя Теодора Драйзера, является одним из лучших его произведений.

Вся книга очень киногенична, в ней много живописных описаний и интересных образов, за героями не устаешь наблюдать и всегда хочешь знать что же будет дальше. Какие же изобразительные средства использовал автор для достижения подобного эффекта?

С первых страниц произведения мы погружаемся в американскую эстетику начала 20-ого века. А для знакомства с героиней автор использует такие эпитеты, как:

..Девушка была очень смышленная, но застенчивая, преисполненная иллюзий, свойственных неведению и молодости...[2;с. 19]

Читатель более подробно представляет образ главной героини после этих строк:

..все ее имущество заключалось в маленьком сундучке, в дешевеньком чемодане из поддельной крокодиловой кожи... [2;с.19]

...Сестра Керри была маленьким плохо вооруженным рыцарем... [2;с. 21]
(метонимия)

После прочтения первой части книги, если бы Вас спросили, что вы запомнили о героине, Вы бы точно ассоциировали ее со словом «маленькая». Оно используется очень часто: «маленький сундочок», «маленькая искательница счастья» [2;с.83], «маленький плохо вооруженный рыцарь», и даже ножки и ручки были у нее тоже маленькие. При этом это не только говорит о юном возрасте Керри, но и об ее строении ума, о том, что пока она живет в иллюзорном мире и имеет много схожего с ребенком.

Далее героиня волею судьбы направляется в Чикаго, который сравнивается с *«коварными соблазнительями, самые опытные из которых микроскопически малы по сравнению с этим гигантом (Чикаго)»* [2;с.20], при этом *«микроскопически малы»* – литота, а само описание города возможно только при применении олицетворения.

Мерцание тысяч огней сравнивается с *«выразительным блеском влюбленных глаз»* [2;с.20]. А толпы, характерные для одного из самых больших городов того времени с *«человеческими ульями»* [2;с.20], что является метафорой.

Использование олицетворений продолжается при описании реки:

...указывая на мутную реку, где, упираясь носами в усаженные черными столбиками гранитные берега, теснились трехмачтовые гиганты, пришельцы из далеких вод... [2;с.29]

И в изображении эмоций героини по прибытию в город:

...она ощутила холодное прикосновение действительности... [2;с.30]

После нам встречается жаргонизм *«барабаничик»* [2;с.23] и, все еще знакомое нам, слово *«мастак»* [2;с.23], используемый в то время для описания *«люди, одежда и манеры которых рассчитаны на то, чтобы вызывать восхищение впечатлительных молодых женщин»*.

Героиня встречается с сестрой, но все равно *«одна, совсем одна среди бурного, равнодушного моря»* [2;с.30]. Сравнение людей с толщей воды помогает лучше передать чувства Керри, ее безнадугу в чужом крае.

Жизнь не бедная, а *«скудная»* [2;с.32], речь не странная, а *«пространная»* [2;с.32] – авторские слова, дополняющие образы жизни девушки.

После новости о получении своей первой работы, воздух кажется Керри *«мягким»* [2;с.48], что является ярким эпитетом для отображения атмосферы спокойствия, которая разлилась на душе героини.

Трудности поджидают после первого же рабочего дня, все оказалось не так просто. *«Тело одеревенело»* [2;с.60] – метонимия, *«все поражало убогостью»* [2;с.61] – оксюморон.

Погода же, вполне соотносимая с настроением Керри, портится. Автор использует олицетворения и эпитеты, чтобы красочно воссоздать вид, с которым столкнулась героиня:

«Ветер нагромоздил облака в небе, растянул в длинные полосы дым из фабричных труб и резкими порывами мчался по улицам и перекресткам» [2;с.78].

В противопоставление сложной жизни Керри, в которой ее *«поджидает нужда, бредущая за ней по пятам, как голодная собака»* [2;с.83] (применение олицетворения и метафоры), Теодор Драйзер показывает нам жизни Чарльза Друэ и Джорджа Герствуда. Бар в котором они находятся сравнивается с *«аномалией»* [2;с.68] и, позже, с *«сияющим ночным цветком – загадочной, издающей странный аромат розой наслаждения»* [2;с.68], в которую *«бесконечной вереницей..»* [2;с.68] – гипербола, *«залетали мотыльки, чтобы погреться в теплых лучах яркого света»* [2;с.68] – метафора, используемая для

описания более низкого класса людей, которые ищут новых знакомств и сплетен.

Интересно для современного читателя такое слово, как «*Слушсэр*» [2;с.82], а не слушаюсь, сэр. Его использовали официанты в ресторанах, дабы не тратить время. Этаким служебный жаргон 1990-х годов.

Так же названия глав произведения привлекают внимание изобилием в них изобразительных средств:

Великий соблазн земных благ. Красота говорит за себя. (оксюморон, олицетворение) [2;с.524]

Судьба шлет посла. (олицетворение) [2;с.524]

Зима в роли советчика. Посол фортуны. (олицетворение) [2;с.524]

Голос искушения. Под охраной чувств. (олицетворение) [2;с.524]

Глаза, которые не видят. (оксюморон) [2;с.524]

Между жерновами. Былинка во власти ветров. (эпитет) [2;с.524]

Гримасы нищеты. (олицетворение, эпитет) [2;с.524]

Взбаламученные воды. (эпитет) [2;с.524]

После прочтения всего романа, невольно задумываешься о том, что даже имена героев подобраны совершенно не случайно:

«*Минни*» – сестра главной героини, имя от англ. «*minimum*» – что вполне отражает действительность в которой она живет.

«*Каролина (Керри) и Чарльз*» – забавно было бы предположить, что эта пара имен подобрана Теодором Драйзером неспроста, ведь по сути оба имени произошли от германского «*Карл*», а после он него было образовано Чарльз – Чарлин (Шарлин) – Шэрил (Кэррол). Так можно было бы объяснить почему Чарльз изначально помог Керри, возможно, они имеют нечто общее. Или же соединить это сходство с более поздней частью романа, где Керри, так или иначе, жила и существовала по тем же принципам, что и Чарльз.

«*Джордж Герствуд*» – лучше рассматривать в английском варианте «*Hurstwood*», разобрав по словам получаем «*hurst*» в значении холм или отмель и «*wood*» – лес. Именно такую эволюцию и показывает нам автор, изначально Герствуд – холм (важная персона) и все люди вокруг него – лес, в последних же частях все меняется, герой остается один, он – «отмель».

«*Керри Маденда*» – псевдоним, под которым выступала главная героиня. От английского «*made*» – сделанный, сотворенный. Скорее всего имеется в виду то, что она сама проделала очень сложный и долгий путь для того что стать той, кем является в последних главах романа.

Проанализировав произведение Теодора Драйзера «Сестра Керри» можно сказать, что основными выразительными средствами являются эпитеты, олицетворения и метафоры. Так же весьма часто используется литота и гипербола, нередко оксюморон. Все это помогает передать атмосферу и быт не только главных героев, но и целой эпохи. Большая часть романа строится на противопоставлении и сравнении разных слоев общества, герои развиваются, также меняется их социальное положение. Особенно интересно и удачно использование ономастики, прием не нов для современного читателя, но все еще является весьма уместным для художественной литературы.

Список использованной литературы:

1. Стаття по изданию: Т. Драйзер. Сестра Керри. М. «Художественная литература», 1978.
2. Драйзер Теодор. Сестра Керри – М.: «Правда», 1986. Перевод: М. Волосова. 544 с.

Вермій Є.С.,
*студентка Подільського спеціального
навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
Науковий керівник: Загалевиц В. Л., викладач вищої категорії
кафедри інформаційної діяльності, документознавства
і фундаментальних дисциплін
Україна, м. Кам'янець-Подільський*

КОРИСНІ ВИСНОВКИ "НОВОГО КУРСУ" Ф. РУЗВЕЛЬТА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

Велика депресія і "Новий курс" Рузвельта сьогодні є актуальними темами при обговорення питань стосовно ліквідації кризових явищ у суспільстві. Тому, нагадування того, що яким чином було подолано економічну кризу сучасності, очевидно, не буде зайвим.

Спробуймо з'ясувати, яким чином Рузвельт рятував свою країну, та що з того досвіду може бути корисним Україні?

Франклін Рузвельт прийняв присягу президента 4 березня 1933 року. Спадок, який дістався йому від попередника – президента Гувера – був катастрофічним: країна переживала небачену економічну депресію.

Так, станом на 1932 рік промислове виробництво скоротилося на 46%, в деяких галузях, наприклад, в сталевій – на 76%. За чотири роки кризи збанкрутували 135 тисяч фірм та майже 6 тисяч банків. Кількість безробітних сягала мільйонів, люди втрачали не лише роботу, але й помешкання, виникали такі собі "гувервілі" - поселення безробітних на околицях, побудованих з ящиків. Аби привернути увагу до себе, безробітні влаштовували цілі "марші", походи на великі міста.[4, с. 49].

Балотуючись на посаду президента США, Рузвельт добре розумів, на що йде - адже до цього він двічі був губернатором штату Нью-Йорк і добре знав там реальну ситуацію.

Ухваливши рішення балотуватись, він звернувся за допомогою до найкращих вчених та економістів країни, створивши так званий "Мозковий трест".

Найвідоміші його представники – професори Колумбійського університету Р. Молі, Р. Тагвелл та А. Берлі. Саме вони, разом з майбутнім президентом, були розробниками програми, яку потім назвуть "Новим курсом"

Власне, ця програма трималася на трьох китах:

1) відхід від ідеології "саморегульованого ринку" і початок планування капіталістичної економіки;

2) забезпечення мінімальних соціальних гарантій та створення робочих місць для того, аби уникнути "соціального вибуху";

3) "політика добросусідства" у міжнародній сфері [2, с.51].

Вже 9 березня, через 5 днів після вступу Рузвельта на посаду, Конгрес зібрався на екстрену сесію. Метою конгресменів було ухвалення законів, що були основою "Нового курсу".

За 100 днів роботи законодавцями був схвалений пакет із 15 головних законопроектів, які дозволили суттєво змінити ситуацію в країні. Причому Конгрес був повністю на боці свого президента і підтримав всі його ініціативи.

Про необхідність об'єднання заради країни в Україні не говорить хіба що лінивий, однак до реальних справ традиційно не дійшло.

Жодна політична сила не має більш-менш зрозумілого та системного плану дій, і при цьому жоден політичний лідер навіть не спробував зібрати людей, що здатні генерувати ідеї, та розробити таку програму.

На жаль, жоден з цих лідерів не заявив чесно та відкрито, що готовий взяти на себе повну відповідальність за ситуацію в країні. Цим поняттям "відповідальність" українські політики досить вміло жонглюють, перекидаючи як гарячу кульку з рук в руки.

Отже, – витрачаючи час на з'ясування питання "хто винен" та затягування з пошуком відповіді на питання "що робити", відсутність відповідального лідера, невміння залучати реальних фахівців до розробки програм та законодавчих актів та нездатність всіх гілок влади діяти швидко й ефективно робить країну щодня все більш вразливою перед світовою кризою [6].

Наступним кроком президента була "санація" банківської системи. Адже на другий день після інавгурації він заклав всі банки в країні для проведення операції "примусового лікування". Банківські канікули тривали тиждень - до 10 березня [1, с.79].

9 березня конгрес схвалив закон про надзвичайну допомогу банкам, який давав президенту широкі права щодо реорганізації банківської сфери.

За ніч з 9 по 10 березня Рузвельт доручив надрукувати 2 мільярди доларів. Найнявши декілька сотень співробітників, Бюро друку зробило це, і забезпечило грошми 12 найбільших міст Америки, де наступного дня поновили свою роботу банки Федеральної резервної системи [5, с.50].

Далі відкрилися банки, які пройшли перевірку, натомість частина з них була визнана банкрутами. В результаті це призвело до укрупнення та посилення банківської системи.

12 березня Рузвельт звернувся до американців. Його бесіду "біля каміну" по радіо слухали 60 мільйонів американців. Він намагався пояснити людям ситуацію і що його уряд робитиме для того, аби її виправити. Очевидці кажуть: після пояснень президента, ажіотаж довкола банківських вкладів вдалося зупинити.

А вже ближчим часом був прийнятий закон про страхування депозитів, який передбачав відрахування банками внесків у страховий фонд, з якого і

виплачувалися депозити у разі банкрутства банку. Це зупинило відтік грошей і паніку.

До речі, чимало експертів тоді закликали Рузвельта провести націоналізацію банків, однак від цього рішення він утримався.

Отже, висновок другий: *допоки влада не навчиться бути чесною і діяти порядно відносно своїх громадян, паніки та ажіотажі будуть неминучими дестабілізуючими чинниками на ринку. Основний капітал влади – довіра, а заробити її можна лише ефективними та зрозумілими всім діями.*

Наступним кроком для Ф. Рузвельта стало ухвалення закону про відновлення національної промисловості NIRA - *National Industrial Recovery Act*. від 16 червня 1933 року Саме він відміняв принцип "вільної конкуренції" і запроваджував принципи "чесної конкуренції"[4, с.51].

Асоціація підприємців розділила всю промисловість на 17 груп, кожна з яких мала виробити свій кодекс, який вміщував обсяги виробництва, рівень зарплати, тривалість робочого тижня, ринок збуту, єдину політику цін.

Підприємства, які працювали у відповідності до цих умов, навіть мали власний значок, яким маркувалася їх продукція. Американці, традиційно купували товари з цими значками, бойкотуючи товари, що їх не мали.

По-друге, закон регламентував умови праці, вперше вводив мінімальну погодинну оплату в розмірі 25 центів, нормований робочий тиждень, а також дозволяв обснуватися у профспілки та підписувати колективний договір.

По-третє, він передбачав державне замовлення для промисловості на суму 3,3 мільярди доларів – на будівництво доріг, мостів, аеропортів, випуск військової продукції, тощо[5, с.80].

До речі, сам Рузвельт говорив, що мілітаризація, вкладення коштів в ВПК є одним з найефективніших шляхів виходу економіки країни з економічної кризи.

Висновок третій: *державна повинна, навіть зобов'язана встановлювати правила гри, рівні для всіх. Держава має проводити соціальну політику, адже якщо постійно випробовувати терпіння людей, то воно може просто луснути.*

До речі, пам'ятаєте вже забуте гасло Майдану: "багаті поділяться з бідними". Воно не настільки фантастичне, і в період криз саме держава має забезпечувати його виконання.

Як казав Рузвельт великим промисловцям про робітників – "якщо ви не готові забезпечити їх інтереси сьогодні, завтра вони просто вас знищать"[1, с. 6].

"Людям потрібні не подачки, а робота" - це одна з улюблених фраз Рузвельта[2, с. 3].

Держава забезпечувала безробітних мінімальною допомогою. Завданням для Рузвельта стало забезпечити їх роботою. Для цього існувало державне замовлення на так звані громадські роботи, що включали в себе будівництво доріг, шкіл, аеродромів, електрифікацію містечок, насадження зелених зон, тощо. Найбільше уваги приділялося зайнятості молоді, для них будувалися спеціальні трудові табори. [1 с.51].

Дуже велике значення Рузвельт приділяв проекту, який мав назву "Адміністрація долини ріки Теннесі". Це був один з найбільш регресивних районів на півдні країни. І саме там уряд ухвалив рішення будувати гідроелектростанцію[4 с.51].

Це вирішувало відразу декілька проблем: забезпечувало енергією виробництво азотних добрив та дозволяло державі втрутитися на ринок поставок електроенергії, оскільки ця сфера була монополізована приватним капіталом.

Тож, висновок четвертий: влада має відмовитися від популізму і політики "утримання всіх і вся". Матеріальна допомога має бути мінімальна, а більшість бюджетних грошей має йти на державні замовлення під конкретні програми, мета яких – перспективний розвиток країни.

Ще одним докам доцільної політики Рузвельта є його зовнішня діяльність, яку історики назвали політикою "доброго сусіда".

Втільював в життя доктрину Монро, тобто проводив політику на розвиток обох частин американського континенту, закритого для європейської колонізації, сповідував ізоляціонізм у відношенні до Європи. Америка намагалася всіляко залишатися поза війною, аж поки японці не напали на Перл-Харбор. Війна дала величезний поштовх економіці США, однак Рузвельт завжди працював для того, аби створити світ, максимально захищений від війни. Його справедливо вважають одним із батьків сучасного світопорядку та Організації об'єднаних націй.

Свого часу Франклін Рузвельт зрозумів, що в період глобальних криз світ стає дуже нестабільним, а це загрожує силовими конфліктами. Але виграє в таких конфліктах зазвичай той, хто до них готовий, та не бере в них участі.

П'ятим висновком, слід зазначити, що важливе значення для розвитку держави відіграє зовнішня політика, яку українські керманічі постійно намагаються використати для внутрішньої боротьби, забуваючи, що це не тільки розділяє країну, а й робить її слабкою і вразливою.

Популярність Рузвельта ґрунтувалася на тому, що він постійно спілкувався з американцями. Виступи по радіо були регулярними, там президент пояснював своєму народу, чому він діє так чи інакше і говорив про результат, який вдасться досягнути.

Кажуть, що в людей, які слухали ті радіоефіри з Білого дому, складалося враження, ніби президент говорив з ними, як з друзями, говорив зрозумілою мовою і ніколи не приховував проблем. Він говорив про економічні реформи та про дії США в період Другої світової війни [6].

До цих розмов Рузвельт готувався – він ретельно читав пресу та особисто намагався читати листи простих американців, оскільки це давало йому можливість не відірватися від свого народу[2 с.51].

Тож висновок шостий. За час від Рузвельта донині світ винайшов значно більше методів комунікації, однак, складається враження, що вони лише віддаляють політиків від народу.

Здається, що політики вже просто готові пересилитися в телевізор, в якому бачать інструмент для здобуття електоральних дивідендів. Однак вони

не помічають, що люди спостерігають за цим всім як за шоу, яке не має жодного стосунку до реального життя.

Політики мають дивитися не лише в об'єктиви телекамер, вони повинні знати, чим живе їх народ. Інакше, ці дві половини живуть різним життям.

І останній висновок: роль особистості в історії варто переоцінити...

Американці говорили, що Франклін Рузвельт зробив для своєї країни більше, ніж міг би зробити Ісус Христос.

Президент, який був прикутий до інвалідного візка, казав, що це благо, оскільки дозволяє йому повністю присвячувати свій час роботі та своїй країні. Аристократ з блискучою освітою, він завжди знав, як живуть прості люди і запровадив в країні основні соціальні стандарти для захисту людини праці. Він завжди був відкритим і доступним, мовчки сприймав закиди у прихильності до соціалістичних ідей, але навіть в кризові роки зміг відстояти основні демократичні цінності. І головне, Ф.Рузвельт завжди був готовим взяти всю відповідальність на себе.

Напевне саме поняття відповідальність є вкрай необхідною умовою для сучасного політичного життя, що є рушієм усіх економічних, соціальних та політичних процесів України.

Список використаних джерел:

1. Іванов С. В. «Війна з бідністю» Ф. Д. Рузвельта 2000, 148 с.
2. Коломойцев В. Е. "100 днів президента Рузвельта" 2003.
3. Ладиченко. Т.В. Всесвітня історія. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2018 . 160 с.
4. Полянський. П.В. Всесвітня історія. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Грамота, 2018. 256 с.
5. Сорочинська Н.М. Гісем О.О. Всесвітня історія. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 256 с.
6. Сюмар. В. "Новий курс" Франкліна Рузвельта та сім висновків для української влади. Українська правда, 4 листопада, 2008.

Гендзьора А.В.,

студентка Подільського спеціального

навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу

Науковий керівник: Шевчук О.В., кандидат педагогічних наук, викладач

Україна, м. Кам'янець-Подільський

РОЛЬ СУЧАСНОГО КОМП'ЮТЕРА У ЖИТТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Процес інформатизації суспільства характеризується стрімким розвитком інформаційнокомунікаційних технологій (ІКТ) і їх застосуванням в усіх сферах життєдіяльності людини. В Україні «...відбувається інтенсивна інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть

визначальними чинниками соціально-економічного й інтелектуально-духовного розвитку українського соціуму». Подальшим завданням розвитку інформаційного суспільства у державі, як зазначено у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.», є сприяння підвищенню життєвого рівня кожної людини за рахунок використання ІКТ. Результативність розвитку та інформатизація соціальної сфери ґрунтується на професійній компетентності соціальних працівників, зокрема компетентності з інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ-компетентності). Отже, зростає рівень вимог інформаційного суспільства до компетентності з інформаційних та комунікаційних технологій як однієї зі складових професійної компетентності і ключової компетентності сьогодення.

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження ІКТ в усі сфери суспільного життя створюють принципово нові можливості для соціальної роботи. В інформаційному суспільстві робота у соціальній сфері потребує знань та вмінь ефективного пошуку, накопичення, опрацювання, зберігання, подання, передавання даних за допомогою комп'ютерів та комп'ютерних мереж. Доступність засобів ІКТ, підвищення рівня інформаційної культури населення, розуміння можливості й необхідності застосування інформаційних технологій сприяють інформатизації соціальної сфери [2].

Процес інформатизації суспільства, вимоги ринку праці до компетентності фахівців, введення в Україні європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти диктують необхідність підготовки спеціаліста високого рівня кваліфікації й компетентності з інформаційних і комунікаційних технологій, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до професійного зростання. Отже, слід звернути увагу на формування та підвищення рівня ІКТ-компетентності соціальних працівників. ІКТ-компетентності соціального працівника ми розуміємо як здатність особистості використовувати інформаційні і комп'ютерні технології для задоволення власних потреб та вирішення суспільно значущих, зокрема професійних завдань. Нами виділено взаємопов'язані та взаємообумовлені компоненти зазначеної компетентності: базовий і професійний. Базовий компонент ІКТ-компетентності соціального працівника передбачає комплекс знань, умінь та навичок застосування програм загального призначення, необхідний для розв'язання власних і суспільних завдань. Професійний компонент завбачає засвоєння програм спеціального призначення й активне їх використання для вирішення професійних задач. Формування ІКТ-компетентності соціальних працівників відбувається у результаті засвоєння ними знань у сфері ІКТ, набуття практичних навичок застосування ІКТ для розв'язання фахових завдань, підготовки до ефективного використання інформаційних і комп'ютерних технологій у професійній діяльності. У попередніх дослідженнях нами визначені та обґрунтовані організаційнопедагогічні умови формування ІКТ-компетентності майбутніх соціальних працівників, комплексне виконання

яких сприятиме підвищенню ефективності зазначеного процесу. Інформатизація життєдіяльності людини є одним із факторів зміни змісту соціальної роботи. Процес інформатизації соціальної роботи відбувається на основі застосування ІКТ при наданні соціальної допомоги людям, які опинилися у складній життєвій ситуації. Маючи доступ до інформації, людина, що попадає у складну життєву ситуацію, перестає бути пасивним учасником соціально-реабілітаційного процесу й активно залучається до процесу самопомоги та взаємодопомоги задля подолання зазначених обставин. Професійна діяльність соціального працівника досить різноманітна і багатоаспектна. Розуміння можливостей застосування ІКТ соціальними працівниками у професійній діяльності сприятиме підвищенню мотивації та формуванню готовності до використання інформаційних і комп'ютерних технологій. Основною метою інформаційних технологій у практиці соціальної роботи є забезпечення ефективного використання інформаційних ресурсів у випадках: надання допомоги особам, які опинилися у складній життєвій ситуації; поширення у суспільстві знань і формування навичок із профілактики соціально небезпечного становища та самопомоги і взаємодопомоги; забезпечення реалізації прав та свобод; здійснення підтримки прийняття управлінських рішень у сфері соціальних послуг. Аспектами використання ІКТ у соціальній роботі є ведення та обробка документації; електронного документообміну; виконання повсякденних завдань планування; підтримка і консультування осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації засобами електронної пошти. Ці завдання вимагають умінь і впевненого володіння стандартними офісними програмами, електронними таблицями, базами даних, глобальними мережами.. Головною характеристикою ІКТ у соціальній роботі є їх функціональна спрямованість на вирішення соціальних проблем у суспільстві. Особи, які опинилися у складній життєвій ситуації, доволі часто соромляться звернутися до соціального працівника, щоб віч-на-віч обговорити свої проблеми і отримати консультацію щодо їх розв'язання. Нерідко вони довіряють свої проблеми комп'ютеру, шукаючи відповіді на запитання у мережах. Тому важливим є створення державних спеціалізованих інтернет-ресурсів, які спрямовані на вирішення соціальних суспільно значущих проблем: насильство у сім'ї, алкоголізм, наркоманія, злочинність, ВІЛ-інфекція/СНІД тощо. Розміщення достовірної інформації на подібних ресурсах буде корисною як для спеціалістів, так і для осіб, які потребують консультативної допомоги. Окремі розділи зазначених сайтів можна використовувати для проведення on-line консультацій фахівців та надання соціально-психологічної допомоги.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні передбачає забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян. З огляду на це, вбачаємо доцільним, організацію у центрах соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, громадських і благодійних організаціях семінарів та тренінгів підвищення комп'ютерної грамотності дітей, молоді, осіб похилого віку. Так, актуально розповісти дітям про загрози, з якими вони можуть стикнутися як

активні користувачі всесвітньої мережі й можливості уникнути небезпеки. Розуміння дітьми запобіжних засобів безпеки в Інтернет буде впливати на підвищення їхньої самосвідомості, комп'ютерної грамотності, культури поведінки при роботі у мережах, а виконання правил безпечної поведінки призведе до зменшення ризиків при використанні інформаційних ресурсів, зробить спілкування безпечним, пізнання нового радісним. Для осіб похилого віку важливим є вміння набирати текст для пошуку необхідної інформації у мережах. Освоєння програми Skype, що забезпечує текстовий, голосовий і відеозв'язок через Інтернет між комп'ютерами, дозволить їм здійснювати відеодзвінки, не виходячи з дому [3].

Соціальні працівники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводять інформаційні акції з первинної профілактики і формування здорового способу життя серед дітей та молоді. При проведенні соціальної профілактичної роботи щодо популяризації здорового способу життя та попередження вживання наркотичних і токсичних речовин, алкоголю, тютюнопаління, профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу й інших соціально небезпечних захворювань вбачаємо за можливе проведення семінарів із переглядом презентацій, створених засобами ІКТ. Візуальне сприйняття картинок-слайдів із можливими наслідками вживання наркотичних і токсичних речовин сприятиме формуванню у дітей та молоді негативного ставлення до вживання наркотичних засобів. З метою організації культурно-дозвілєвої діяльності дітей і молоді вбачаємо доцільним залучати волонтерів до проведення семінарів щодо можливості використання Інтернет-ресурсів для сприяння їхньому культурному розвитку. Так, магістрантами Академії праці, соціальних відносин та туризму спеціальності «Соціальна робота» під нашим керівництвом були проведені семінари для клієнтів благодійного товариства допомоги інвалідам і особам із інтелектуальною недостатністю «Джерела». Волонтери розповіли про можливість віртуального відвідування музеїв України та світу, віртуальних подорожей цікавими місцями світу.

Використання комп'ютерів і комп'ютерних мереж розвивають можливості соціальних працівників щодо прогнозування соціальних процесів (пенсійне забезпечення, життєвий рівень населення, демографічні процеси тощо) та управління ними. Важливе значення для інформатизації соціальної роботи має формування в Україні єдиного інформаційного простору соціальної сфери. Єдиний інформаційний простір це «...сукупність баз та банків даних, технологій їх ведення і використання, інформаційно-телекомунікаційних систем та мереж, які функціонують на основі єдиних принципів і за загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію організацій та громадян, а також задоволення їхніх інформаційних потреб» [1].

Створення єдиного інформаційного простору соціальної сфери суттєво полегшить оформлення всіх видів соціальної допомоги і пільг, оскільки людині для отримання допомоги потрібно буде надати тільки паспорт, а решту необхідної документації фахівці соціальної сфери зможуть отримати за

допомогою нової експериментальної системи. Готовність соціальних працівників до використання ІКТ у професійній діяльності та їх ІКТ-компетентність дозволять швидко отримати навички роботи з новою електронною системою. Поки що для налагодження обліку даних про пільгові категорії і запровадження адресних розрахунків з організаціями та підприємствами-надавачами послуг за фактично надані послуги пільговикам соціальні працівники користуються єдиною електронною (автоматизованою) інформаційно-аналітичною системою обліку осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою (ЄДАРП). Впровадження єдиного інформаційного простору соціальної сфери в Україні дозволить перейти до адресного надання соціальної допомоги, сприятиме ефективності і якості надання соціальних послуг громадянам, підвищить державний контроль за цільовим використанням виділених на соціальні цілі бюджетних коштів. Застосування ІКТ соціальними працівниками у професійній діяльності спрямовано на вирішення таких соціальних суспільно значущих проблем, як соціальна допомога людям, які опинилися у складній життєвій ситуації; надання інформаційних соціальних послуг; соціальна адаптація та реабілітація; працевлаштування; автоматизація управлінської діяльності; соціальне прогнозування і проектування. Таким чином, нами з'ясовано основні напрями застосування ІКТ соціальними працівниками для здійснення діагностичної, прогностичної, інформаційної, правозахисної, організаційної, профілактичної, комунікативної функцій професійної діяльності. Наразі комп'ютер стає обов'язковим атрибутом як для соціальних працівників, так і клієнтів соціальної роботи. Розуміння можливостей використання ІКТ у фаховій діяльності, високий рівень ІКТ-компетентності та готовність соціальних працівників до застосування інформаційних технологій у розв'язанні професійних завдань поліпшить якість і підвищить ефективність професійної діяльності, сприятиме соціальному розвитку інформаційного суспільства. Проведене нами дослідження не вичерпує всіх питань окресленої проблеми. Державна статистика Міністерства охорони здоров'я України констатує зростання кількості осіб із обмеженими можливостями. На наше переконання, подальшими завданнями має бути означення напрямів використання ІКТ соціальними працівниками при роботі з особами з обмеженими можливостями.

Список використаних джерел:

1. Дітковська Л.А. Місце інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціальних працівників. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Ditkovska_2013_2.pdf
2. Социальный вестник. URL: <https://docplayer.net/49799468-Str-7-str-2-str-2016-g-vozmyomsya-za-ruki-druzya.html>
3. Актуальні проблеми соціальної сфери. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/28392/contents>

Голець В.В.,
студентка Подільського спеціального
навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
Науковий керівник: **Марчак Т.А.**, кандидат філологічних наук, викладач
Україна, м. Кам'янець-Подільський

ФІЛОСОФІЯ СПРИЙНЯТТЯ ЧАСУ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Охоплення глибини творчого мислення поетеси у контексті історичних подій – це шлях до пізнання сенсу буття, до вибору життєвих орієнтирів, до засвоєння уроків історії. Поетеса не існує поза межами часу – її геніальність, її творчість просякнута духом історичної епохи та хронологічними гранями.

Ліна Костенко посідає виняткове місце в українській літературі завдяки своїй сильній особистості, принциповому запереченню позиції пристосуванства, яка характеризує багатьох письменників, здатності мовчати в час, коли це мовчання означало відмову від спокус облаштувати своє життя ціною поступок. Гра у піддавки з владою знесило, обезкровлює поета. Ліна Костенко являє собою промовистий приклад стоїцизму, доводячи своїм життям, що мистецтво є вічним бунтом проти всіляких оков. Якою ми знаємо Ліну Костенко? Про що промовляє вона до нас крізь «типові» цитати? Кохання? Звісно, адже такі твори найлегше підхоплює молодь. Філософія? Можливо, тільки щось дуже типове: *«А й правда, крилатим ґрунту не треба. Землі немає, то буде небо...»*.

«В зіницях Часу предковічний лід» [3, с. 188], – напише в «Інкустаціях» Ліна Костенко. А в «Летючих катренах» наповнить цю думку чітким історичним і психологічним змістом:

Негідно бути речником юрби,
Раби рабів ще гірше, ніж раби
Грядущим нам вже навіть не гряде.

Уже він сам в грядущє нас веде [3, с. 254].

«Ліна Костенко майже свавільним зусиллям поетичного одкровення поглибила відчуття часу в українській поезії. «Свавільним», бо сама історична пам'ять у 70-ті роки свідомо замулювалася, і треба було виявити неабияку громадянську мужність, щоб підірвати стереотип безкрило-вибіркової ілюстративності подій минулого... Її ровесники і трохи молодші поети в основному спрагло поривалися в космічну вись, а Ліна Костенко вже тоді якимось нерозгадуваним порухом поетичного єства прозирала майбутні тривоги людства, що саме сьогодні чітко визначилися й полягають в деградації історичної пам'яті, екологічної свідомості і т. ін.» – так трактував історичність слова поетеси В. Брюховецький [1, с. 129].

Такий вектор «національного історизму» (Г. Сивокінь) Ліни Костенко, як історична пам'ять та прозирання у день, коли таки ж знайдемо «Україну в Україні», бачиться виразником національного болю – від «Драми про братів неазовських», «Горислави-Рогніди», «Древлянського триптиха», «Князя Василька», «Лютіжа», «Чигиринського колодязя», «Чадри Марусі Богуславки»

– до вершинних епічних творів «Маруся Чурай» та «Берестечко».

Однак «драматична вісь минуле – майбутнє, до якого й звернений поетичний погляд Ліни Костенко, звісно ж, проходить через сьогодні, торкаючись його найболючіших точок – як безпосередньо, так і опосередковано, через історичні та культурологічні паралелі, ремінісценції, алюзії» [2, с. 168].

Та покликання поетеси – не тлумачити, не з'ясовувати, а передавати в слові своє відчуття часу. Тобто часотривання поета не обмежується лише земним його виміром – воно неминуче розпросторюється за межі фізичного існування («Лише прапам'ять долітає звідти // перемішає золотий пісок // Багато міг ба розказати вітер // але у вітру голос пересох»).

Критика не раз відзначала, що в поезії Ліни Костенко чується «голос» пущеного хронометра. Вже сама назва книжки «Над берегами вічної ріки», що, здається, якнайкраще концентрує в собі світовідчуття авторки, передає як вічність життєтривання, так і його плінність, проминальність.

Через те, мабуть, у рядках Ліни Костенко перебіг часу, його невблаганну проминальність відчуваєш до болю пронизливо, майже фізично. Незрідка ж «хода» часу в неї неквапно-розмислива, як у вірші «Українське альфреско»; а то й важка, ж і сама вічність («...дивлюсь: мій прадід, і пра-пра, пра-пра усі ідуть за часом, ж за плугом»), що передається звертанням до «колективною образу» поколінь, які змінюють одне одного, і до зримого архетипу плуга, котрий асоціюється з важкою землеробською працею в поті чола; або ж поривчата, рвійно-нестримна. Й отой «образ поспіху», що виникає в уяві через образно-асоціативну систему, «змикається» з постійним відчутнім самою поетесою часу ж шаленого танцю на карнавалі життя або радше вічною боротьбою із самою собою, невтоленним бажанням зробити якомога більше.

Вісь-антитеза – мить і вічність – проходить через усю творчість Ліни Костенко. Осмислення себе як самоцінності у вимірах вічності й водночас відчуття неповторності «кожної прожитої миті – так можна окреслити її поетичне світовідчуття й парадигму художньо-філософських шукань – центральну взагалі для літератури всіх часів і континентів. У них віддзеркалився і виклик часові – як одвічна людська потреба самоствердження (й заперечення своєї проминальності, і схиляння перед його невблаганністю, коли гордия зрештою побивається мудрою розважливістю й художньою прозірливістю).

Глибоко національна поетеса, Ліна Костенко вільно почувається в різних епохах і в різних країнах, шукаючи постійних паралелей та асоціацій, що робить її поезію, зокрема й ряд драматичних поем («Скіфська одіссея», «Сніг у Флоренції»), закоріненою углиб віків та у світовий контекст і водночас напрочуд свіжою, неповторною, сучасною.

У віршованому епосі та в драматичних поемах Ліни Костенко час набирає іншого, сказати б, епічного виміру, він наче уповільнює свій плін, змінює оптичний кут бачення, аби могли ми пильніше роздивитися історично значущі події, знайти історичні паралелі, осмислити їх. Тут, окрім цього, відбувається ще й реконструкція часу, відтворення його колишнього виміру у вимірі

теперішньому – власне, те, що є відновленням, реставрацією минулого, як це бачимо у вірші «Затінок, сутінок, день золотий». Тобто поетесі вільно ширяти в часопросторі так, як ведуть її художня інтуїція й слово. А все – заради перегуку поколінь, заради пошуку власного коріння: «І хто вони? А ми хто? Хто ми? Хто ми?!».

Ліричний герой Ліни Костенко присутній одночасно в різних століттях. Поетеса вдається до зближення, ба навіть змішування («всі віки жили вже без адрес») минулого й теперішнього («Бідні священні бики бога Геліуса, де ж їм тепер пастися – на ракетній базі?!»). Таке сусідство й співіснування різних історичних епох, що аж ніяк не видаються нам неорганічними, допомагає авторці спроектувати й майбутнє, яке завжди лиш сума того, що було, є й буде, а через те, на її переконання, «у майбутнього слух абсолютний». При цьому історична деталь разом з вигадкою становлять необхідні параметри тексту, а повторювані непрямі посилання на плинну природу часу через авторський голос і коментар забезпечують зв'язок минулого з сьогоденням.

Список використаних джерел:

1. Брюховецький В. Ліна Костенко. Київ, 1990.
2. Ковалевський О. Поет і влада: Ліна Костенко у світоглядному контексті і шістдесятництва. Київ. 2003. № 11-12. С. 168-176.
3. Костенко Л.В. Вибране. Київ: Дніпро, 1989. 559 с.
4. Ліна Костенко. Річка Геракліта. Київ: Либідь, 2011. 336 с.
5. Дроздовський Д. Ліна Костенко: душа з очима снайпера. URL: https://dt.ua/CULTURE/lina-kostenko-dusha-z-ochima-snaypera_.html

Григорчук Л.В.,

Придністровський державний університет ім. Т. Г. Шевченка

Науковий керівник: Пазіна Н.В., викладач

Молдова, м. Тирасполь

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З СТРУКТУРНИМ КОМПОНЕНТОМ БОГ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Постановка проблеми. Фразеологія – це скарбниця народу, здобуток його мудрості й культури, що містить багатий матеріал про його історію, звичаї, ідеали, мрії та сподівання. Фразеологічні одиниці в нашому мовленні є яскравим засобом образності, емоційності, експресивності, виразності. Українська фразеологія, виступаючи активною складовою комунікативних актів, є також засобом відображення національної культури народу, його ментальності.

Актуальність дослідження фразеологізмів з компонентами «бог» обумовлена тим, що не виявлено корпус цих одиниць, не вивчені їх структурні, семантичні, граматичні властивості і особливості функціонування в мові. **Об'єктом** дослідження є фразеологізми з компонентами «бог», вилучені з фразеологічного словника за ред. В. Винника. **Предметом** вивчення стали особливості семантичної та граматичної організації фразеологізмів з

компонентами «бог».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо, що фразеологізми є носієм національної унікальності мови, своєрідним мовним кодом гносеологічної інформації, що особливо чітко простежується на прикладі теоніма Бог у фразеологічних конструкціях [2, с. 31]. Незважаючи на численні дослідження сакральної лексики, особливо в структурно-семантичному аспекті (роботи Ю. Степанова, Г. Поліної, Н. Коган, В. Мокрого, І. Бочарової та ін.), на сьогодні найбільш ґрунтовною працею, на наш погляд, що присвячена розгляду концептосфери Бог у біблійній, фольклорній, лінгвістичній картинах світу як сегментах української мовної картини світу є «Концептосфера Бог в українському мовному просторі» П. Мацьківа. У фразеології української мови віддзеркалено народні уявлення про Бога, доміантними в народних віруваннях виступають християнські цінності.

Виклад основного матеріалу. Великий тлумачний словник за ред. В. Т. Бусела подає таке визначення цих термінів «фразеологізм» і «бог». «Фразеологізм – усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів, або це лексико-граматична єдність двох і більше граматично оформлених компонентів» [1, с. 1548].

Бог – уявна надприродна істота, що створила світ і керує ним та вчинками людей. Початкове значення багатозначної лексеми «бог» міфічна істота. Друге значення «втілення доброти, всемогутності, вічності, незалежності, величі, слави, істини». Третє значення «образ, ікона, скульптурне зображення бога», також виникає на базі першого значення. Четверте значення «про людину, могутній, що володіє владою над іншими людьми» сформувалося на основі метафори. П'яте значення є синтаксично обмеженим: «клична форма боже» вживається як вигук для вираження захоплення, подиву, засмучення, роздратування [2, с. 108].

Коли нам важко, ми пам'ятаємо, що все це подолаємо, бо *Усі ми під Богом ходимо* [3, с. 603]; *Усе в руках Божих* [3, с. 603]. Народна мудрість радить розпочинати будь-яку роботу зранку, вважаючи, що тоді Бог допомагає людям: *Хто рано встає, тому Бог дає* [3, с. 505].

Експресивність фразеологізмів з лексемою Бог – здебільшого піднесене (благоговійне) чи нейтральне (урівноважене), але трапляється і контекстуальне (стилістичне) переведення такої тональності у знижену. Наприклад: *боже теля* – 1) зі співчуттям – про недосвідчену людину [3, с. 98]; 2) з іронією – про обмежену, несамостійну людину; *побійся Бога!* – 1) як пересторога, застереження щодо грядущої кари, вимовляють звуковий склад [3, с. 534]; 2) як вигук-заклик перестати щось чинити звичайно вимовляється різко, з окриком; *Бог би тебе побив!* – 1) як прокльон, 2) поблажливо, з легким докором, та все ж з примиренням зі скоєним [3, с. 97].

Щоправда, у загальному значенні фразеологізму, у фразеологічному контексті компонент Бог звучить не так, як у тексті біблійному. Зберегти тональність допомагає, наприклад, в українській мові сполучення Господь Бог. Іменем Бога клянуться і проклинають: *Клянусь богом!* [3, с. 345]; *Бог мені свідок* [3, с. 94]; *Хай тебе Бог покарає!* [3, с. 695]; застерігають і зупиняють:

Бійся Бога! [3, с.106]; *Най Бог боронить!* [3, с. 452]; *Ради Бога* [3, с. 695]; примиряють і вибачають: *Бог з тобою* [3, с. 54], *Бог тобі суддя* [3, с. 54], *Бог нас розсудить* [3, с. 54], благословляють і дорікають – *Иди з Богом!* [3, с. 243]; *Хай тебе Бог благословить!* [3, с. 645]; *Хай тебе Бог береже!* [3, с. 645]; узагальнюють досвід предків і повчають з огляду на відповідальність перед майбутнім: *Береженого й Бог береже* [3, с. 98].

Людина звертається до Бога сама за допомогою або бажає іншій людині допомоги: *Боже помагай!* [3, с. 87], *Бог на поміч!* [3, с. 87]; *Хай Бог простить!* [3, с. 645]; *Борони Боже!* [3, с. 87]; *Змилуйся, Боже!* [3, с. 376]; *Не приведи, Боже!* [3, с. 454]. По благополучному завершенні справи чи виході зі скрути кажуть: *Слава Богу!* [3, с. 654]; *Богу дякувати* [3, с. 97].

Прохання *дай, Боже*, людина пристосовує до всього, що для неї в конкретний момент найважливіше: *дай, Боже, здоров'я* [3, с.126]. Перед початком якоїсь справи, боячись наврочити успішне її завершення, скажуть: *Буде, як Бог дасть* [3, с. 97] і підсилять: *З Богом!* [3, с. 376].

Яскраві приклади евфемізмів-фразеологізмів можна знайти у фразеологічному словнику. За тлумачним словником В. Т. Бусела **евфемізм** – нейтральне за змістом слово або описовий вираз, зазвичай використовуваний в текстах і публічних висловлюваннях для заміни інших, що вважаються непристойними або недоречними, слів і виразів. Наприклад: померти – *піти до Бога* [3, с. 645]; *Бог до себе забрав* [3, с. 87], *віддати Богові душу* [3, с.135]; з вадою – *Богом обділений* [3, с. 137], чорниця – *Христова наречена* [3, с. 698].

Як бачимо, у фразеологізмах з компонентом Бог (Господь Бог, Христос) закріплені історико-етнографічні та морально-естетичні зв'язки людини з навколишнім світом, зі всесвітом, точніше, конкретний характер цих взаємозв'язків, ставлення людини до святого письма – співвіднесення з ним свого життя. Люди вбачають у деяких сталих словосполученнях магічну, заворожуючу силу (*Боже борони!* [3, с. 67]; *Поможи, Боже!* [3, с. 567]; *Не дай, Боже!* [3, с. 345]. *З Богом!* [3, с. 376]). Одні з них повторюємо всюди – як вигуки, інші – як евфемізми. Одні люди знають семантичну основу виразу, інші — лише його структуру, оболонку.

Образ бога в релігії характеризується як духовна істота, що створила природу і управляє всім, що в ній відбувається, втілює в собі найвищий рівень усіх можливих досконалостей: всемогутність, всевідання, абсолютну добрість, вічність, незалежність, самобутність, безмежну велич, славу, святість, істину, творчість. Всі ці якості формують зміст концепту бог.

Фразеологічні одиниці з структурним компонентом Бог можна класифікувати таким чином: 1) фразеологізми, організовані за моделлю речення: *Береженого й Бог береже* [3, с. 89]; *Де жити, там і Бога хвалити* [3, с. 167]; 2) фразеологізми, організовані за моделлю словосполучення: *побійся Бога!* [3, с. 567]; *боже теля* [3, с. 89]; *Клянусь богом!* [3, с. 245].

Таким чином, ця структурна група фразеологізмів чисельно досить велика і семантично багата (ми виявили і проаналізували 98 одиниць), бо великою і непростою є історична відстань від першого вислову до сучасного. Одні фразеологізми запозичені, інші створені. Українські фразеологізми з

структурним компонентом «бог» вирізняються значною продуктивністю і становлять одне з вагомих джерел формування знань й уявлень про носіїв мови.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. Ірпінь: ВТФ Перун, 2007. 1736 с.
2. Мацьків П. Концептосфера Бог в українському мовному просторі: моногр. Дрогобич: Коло, 2007. 332 с.
3. Словник фразеологізмів української мови. К.: Наукова думка. 2003. 788 с.

Денисова А.В.,

*студентка Придністровського державного університету ім. Т. Г. Шевченка
Науковий керівник: Якимович О.Л., кандидат філологічних наук, доцент
Молдова, м. Тирасполь*

ОБРАЗИ КВІТІВ В ІНТИМНІЙ ЛІРИЦІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

*І завітне наше поле,
І зазеленіє, —
Знов його весна прекрасна
Квіточками вкриє.
Лєся Українка*

Багатство образів та символів, новаторське їх трактування та надання нових відтінків традиційному звучанню – все це в повній мірі притаманне ліриці Лесі Українки. Вона тонко відчувала слово, могла за допомогою найпростіших штрихів, стислих фраз намалювати прекрасні пейзажі, передати найтонші порухи душі, відтворити найпотаємніші мрії та почуття.

Федір Кислий свою вступну статтю до одного з видань творів поетеси назвав «Огниста квітка поезії Лесі Українки». Але що значило слово «квітка» для самої Лесі Українки? Який зміст вона в нього вклала?. [3;с.8].

Об'єктом дослідження стали поетичні твори Л. Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень»).

Предмет дослідження – образи квітів в інтимній ліриці Лесі Українки.

Семантичне поле концепту квіти в ліриці Лесі Українки можна окреслити низкою смислових вузлів, котрі, виникнувши раз у ранній творчості, не полишали поетичні візії авторки також у її пізніших текстах: 1) образи квітів як символ утопічного “золотого віку” в природі й у житті людини, весни й весняного цвітіння; 2) символ життєздатності й потуги до розвитку природних явищ і душевних рис, творчих сил природи і людини; 3) символ людської долі, тісно пов'язаний із фольклорно-міфологічним мотивом метаморфози, анімістичними віруваннями та давньою філософською теорією метемпсихозу; 4) символ чудесного перетворення світу під впливом мистецтва, що має собі за основу в європейській літературі міф про Орфея; 5) символ людського визнання і слави; 6) символ естетизації та вітаїзації смерті.[2;с.21-31].

Загалом, як стверджує С. Кожевнікова, у поезіях Лесі Українки «зустрічається більш як сорок інтерпретацій образу-символу квітки» [1;с.64].

Образи квітів як символ весни й весняного цвітіння в природі й у житті людини в ліриці поетеси пов'язані з ідеєю щастя та його недосяжності й чітко локалізовані в часі. Ці квіти були актуальні в «золотий вік» дитинства, молодощів та любовців, про що ліричні персонажі або ностальгійно згадують, або усвідомлюють їх принципову недосяжність:

*Ще маревом легким над нами витає –
Блакитна весняная мрія,
А в серці розкішно цвіте процвітає –
Золотистая квітка - надія.* [4;т.1,с.48-49].

Поетеса рідко конкретизує, про які квіти веде мову, частіше обмежуючись доволі абстрактними означниками: весняні квіти, весняний цвіт, барвисті квітки. квіти, весняний цвіт. Тому читач вільний уявляти кожен барву й кожен квітку, яка тільки цвіте весною . Наприклад:

*І весняні квітки запашині
Не для мене розквітли у гаю, –
Я не бачу весняного раю;
Тії співи та квіти ясні,
Наче казку дивну пригадаю –
У сні!..* [4;т.1,с. 48].

У поезії «Напровесні» квіти виступають як символ життєздатності та розквітнення душі, природних явищ і душевних рис, який виступає *свого рода* відображенням розвитку:

*Не дивуйтесь, що квітом прекрасним
Розцвілася дівчина несміла. —
Так під промінням сонечка ясним
Розцвітає первісточка біла.* [4;т.1,с. 55].

А лірична героїня поезії «Contra spem spero!» виступає проти умов, що душать прагнення молодості повноцінно жити й творити. Вона виступає за справжнє повноцінне життя – у нескореності й незламності у боротьбі. «Квітки на морозі» – це закликання до життя наперекір смерті.

*Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.* [4;т.1,с. 56].

Інтимна лірика Лесі Українки рясніє квітковими образами та символами, бо поетеса не уявляла як кохання може існувати без квітів.

Червоні квіти граната символізують поцілунки закоханих, урочиста магнолія – прекрасна наречена, нікотіана – квітка палкого забуття. Але власне уособленням кохання є троянда, пишна, горда та чарівна красуня:

*Гордо палала троянда розкішна,
Найкраща з квіток, –
Барвою й пахом вродливиця пишна
Красила садок.* [4;т.1,с.62-63].

У поемі в народному стилі «Русалка» (1885) ми маємо цікавий варіант застосування квітчастого символічного образу на прикладі цвіту калини, барвінку та віночка, які позначають ті молоді літа, світлі надії на щастя в коханні:

*Червона калінонька,
А біленький цвіт;
Ой чи не жаль тобі, Галю,
Молоденьких літ?...
І гіллячко, і віночок
Вже вити пора,
А ще ж то барвіночку
Для вінка нема.
Старша дружка по барвінок
Додому піде,
Бо кращого барвіночку
Немає ніде. [4;т.2,с.9-20].*

Людське серце часто теж постає квіткою або ж тим ґрунтом, на якому зростають квіти. У вірші «В'язень» (1889) поетеса вживає серце у вигляді живої рослини, яке є метафоричним зворотом «серце в'яне».

*Перед вікном широка бита путь,
По ній чужі байдужі люди йдуть.
Хто йде, хто їде – на темницю гляне.*

Холодний погляд!.. Ох, як серце в'яне! [4;т.1,с.60-61].

Тож вигляду квітів набувають найрізноманітніші вияви людського життя та людської душі. У поетичному всесвіті Лесі Українки у вигляді квітів ми можемо відобразити будь-яку людську сторону: почуття, думки, мрії, творчість.

На цю особливість Лесиних квіток звернув увагу Р. Чопик, назвавши у книжці «Переступний вік» свій мисленнєвий діалог із її поезією «Квітка» від Лесі».

Дослідник зауважує: «Чи не кожне чуття поетеси проросло тією чи іншою квіткою. Можна скласти букет яскравих імпресій, роззирнувшись, набравши матеріалу у тім квітнику. Тільки ж вік букета короткий. Його вистачає на час першого враження, далі образи, вирвані з «родового ґрунту поезії», докірливо в'януть. Адже кожен із них сам по собі – лише алегорія. Одновимірна, до того ж не Лесина, а повзята з чужих квітників. Як далеко «не Лесина» іще й більшість «квітчастих віршів» [5;с. 196].

Леся Українка любила природу настільки, що змогла виразити красу, ніжність, тендітність і життєву силу цієї природи у слові. Її поезія і досі «ине і щедро квітки розсипає геть по всім небі навколо» [3;с.161].

Розглянуті образи квітів у ліриці Лесі Українки переконують, що цей чарівний концепт гармонійно описує внутрішній стан поетеси і є актуальним для творчості будь-яких часів.

Список використаних джерел:

1. Кожевнікова С. «Квітчасті вірші» Лесі Українки. Вісник Житомирського педагогічного університету. Вип. 7. Житомир, 2001.
2. Левченко Г. Квітковий стиль та уламки орфічного міфу в ліриці Лесі

- Українки. Слово і час. № 2 (614). 2012.
3. Леся Українка. Лірика. Драми. Вступна стаття Ф.Кислого. К.: Дніпро, 1986. 415.
 4. Леся Українка. Зібрання творів у 12 тт. К. : Наукова думка, 1975 р.
 5. Чопик Р. Переступний вік: (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ ст.) /Відп. ред. Є. Нахлік. Львів; Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. 196.

*Ковч А.Д.,
студентка Луцького педагогічного коледжу
Науковий керівник: Марчук С.С., кандидат педагогічних наук,
старший викладач
Україна, м. Луцьк*

ДАВНЬОГРЕЦЬКІ ФІЛОСОФИ ПРО ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

У Стародавній Греції була створена унікальна для того часу система виховання, що поєднувала розумову, естетичну та фізичну освіту. Фізичній культурі відводилося неабияке значення: греки вважали однаково неосвіченим як того, хто не вмів читати, так і того, хто не вмів плавати, а давньогрецький філософ Платон вважав за кульгавого кожного, хто був непропорційно розвинений духовно та фізично. Фізична досконалість поєднувалась з іншими якостями людини. Громадянин грецького поліса повинен був займатися фізичними вправами, якщо він сподівався в подальшому відігравати яку-небудь роль у державі [4, с. 25].

Проблема фізичного виховання особистості відображена у філософських концепціях античних мислителів – Сократа, Платона, Аристотеля, Гіппократа, Плутарха, Афїцени та ін.

Давньогрецький філософ Сократ (469–399 до н.е.) вважав, що здоров'я людини залежить від морального самовдосконалення, пізнання самого себе [6, с. 52]. До того ж сам Сократ не тільки теоретично розвивав уявлення про здоров'я, а й демонстрував здоровий спосіб в своєму житті. Легендарні оповідки свідчать, що Сократ одягався завжди в стару витерту одіж і ходив повсюду босоніж. Його байдужість до холоду й спеки, голоду й спраги кидала всіх у подив. Алквіад у Платоновому «Бенкеті», змальовуючи Сократа на військовій службі каже: «Його витривалість була просто дивовижна... нікого не можна порівняти з ним... Стояв лютий мороз, бо зима в тих краях таки грізка, і всі інші або сиділи в наметах, або, коли виходили на двір мали на собі хтозна скільки одягу й були тепло взуті, повгортавши ноги в хутро; посеред усього цього Сократ у звичайній одежі ступав босими ногами по кризі й ішов краще, ніж інші воїни, що були взуті, і вони дивилися на нього розлючено, бо він неначе глузував з них» [7, с. 90]. Загалом Сократ в бесідах з учнями пропагував здоровий спосіб життя і захоплювався юнаками, які займалися в палестрах (гімнастичних школах) і гімнасіях.

Платон (427–347 до н.е.) у своїй педагогічній системі чільне місце

відводив фізичному розвитку дітей. Правильний спосіб життя, на думку Платона, полягає в тому, щоб не ганятися за радощами і не уникати смутку, а дотримуватися середини. Платон називав кульгавими тих, хто не навчився читати, писати, бігати і плавати. Музику Платон вважав найкращим засобом для духовного самовдосконалення, а атлетику – для вдосконалення тіла. Навчання в школах, за Платоном, не повинно бути примусовим і дозволяти старшим спостерігати нахили і успіхи учнів, особливо при відборі найздібніших і найкращих. Ідеї здорового фізичного розвитку Платон відобразив у працях «Держава», «Закони». Зокрема, в цих творах є тематичні статті, що розкривають зміст фізичного виховання: «Про вагітну жінку та годувальницю», «Дитина повинна невпинно рухатися», «Гімнастичні вправи, обов'язкові для всіх хлопчиків і дівчаток» [5, с. 17-21].

Аристотель (384–322 до н.е.) відстоював необхідність різностороннього виховання: фізичного, розумового і морального у відповідності з поділом душі людини на три частини – рослинну, тваринну, розумну. Аристотель вважає, що найважливіше завдання виховання – розвиток розуму, починати треба з виховання фізичного. І тут Аристотель розходиться з Платоном. Гімнастика в Аристотеля належить до основних чотирьох предметів, поряд з граматиною, музикою і малюванням. Він радив навчання розпочинати з гімнастики. Гімнастичні вправи, на його думку, повинні бути посильними можливостям дітей. Аристотель засуджував спартанців, які обтяжували молодь непосильними важкими вправами, намагаючись виховати мужність, насправді вирощували диких тварин. Філософ вимагав, щоб метою фізичного виховання був гармонійний розвиток сильного і красивого тіла [3]. У своєму творі «Політика» Аристотель піднімає такі актуальні питання фізичного виховання: проти виснажливих фізичних вправ, годування і загартовування дитини, про поділ дітей за віком, фізичне виховання має передувати інтелектуальному [5, с. 42-46].

З особою Гіппократа (460–377 до н.е.) пов'язують витоки всіх медичних знань. У своїй лікарській діяльності і працях він рекомендував застосовувати, поряд з фізичними вправами, дієтою, масажем та водними процедурами, також і лікарські препарати. Пріоритетними принципами в діяльності цього вченого було використання оздоровчих, а не лікувальних засобів. Гіппократу належить думка про те, що зціляє організм природа, а лікар має лише допомагати природі. Гіппократ закликав до індивідуалізації і суворого дозування оздоровчих дій. У своїй праці «Corpus Hippocraticum» – енциклопедії медичних знань того часу, Гіппократ наводить багато відомостей про збереження здоров'я та стимуляцію захисних сил організму з допомогою сил природи. І важливо те, що багато з рекомендацій Гіппократа зберегли своє значення до наших днів [2, с. 11].

Плутарх (46–120) – грецький письменник у біографії легендарного спартанського законодавця Лікурга змалював яскраву картину виховання дітей та молоді в м. Спарті. У своєму творі «Про спартанське виховання» (уривок із «Життєписів»), Плутарх пише: «Вважаючи виховання за найвище і найблагодійніше завдання для законодавця, Лікург почав здійснювати свої

плани здалеку – від самого зачаття й народження, регулюючи укладання шлюбів. Він не відмовлявся (як говорить Аристотель) від спроби підкорити жінок суворим правилам. Щоправда, вони користувалися великою волею й великою увагою завдяки частим походам їх чоловіків, коли вони були повними володарками сім'ї і таким чином здобували незаслужену пошану й невідповідне значення. Але, не зважаючи на це, він [Лікурґ] виявив і щодо них якнайбільше піклування» [5, с. 13]. Плутарх зазначає, що Лікурґ встановив, щоб дівчата вправлялись у бігу, в боротьбі, в киданні диска й списа, щоб їхні тіла були дужі й міцні, і щоб такими ж були й народжувані ними діти. Загартовані такими вправами, вони могли легше перенести муки дітородіння і вийти з них здоровими. Старші члени філи оглядали новонароджену дитину. Коли виявлялось, що вона міцна й пропорційно збудована, – її віддавали на виховання батькові, а кволих і потворних дітей кидали в провалля біля Тайгета. Спартанці вважали, що життя такої дитини не дасть користі ні їй самій, ні суспільству, оскільки природа з самого початку не дала їй сили та доброї будови тіла [5, с. 13].

Всі діти, яким тільки минуло сім років, збиралися до купи й ділилися на «агели» (купки). Вони жили та їли разом, привчалися гратись і проводити час одне з одним. Старі спартанці наглядали за іграми дітей і навмисне доводили їх до бійки, сварили їх і при цьому прекрасно дізнавалися про вдачу кожного – чи хоробра дитина, чи не втече з поля битви.

На тринадцятому році хлопчики знімали з себе сорочку й одержували на рік по одному плащу, їхня шкіра була засмагла і груба, вони не приймали теплих ванн і не мастились олією – лише кілька днів на рік дозволялися їм ці розкоші. Спали вони разом по «ілах» (відділах) та «агелах» на постелях з очерету, який вони збирали на берегах Еврота, причому рвали його руками, без ножа [5, с. 13].

Отже, давньогрецькі мислителі глибоко розглядали проблему фізичного виховання у педагогічному, медичному та філософському контексті.

Список використаних джерел:

1. Брехман И. И. Валеология – наука о здоровье. Москва: ФиС, 1990. 207 с.
2. Булич Е. Г. Валеология. Теоретичні основи валеології. Київ: ІЗМН, 1997. 224 с.
3. Валеология. Київ: Знання України. 1996. 336 с.
4. Історія фізичного виховання та спорту України (від стародавніх часів до сьогодення): конспект лекцій / укл. Н. О. Долгова. Суми: Сумський державний університет, 2016. 120 с.
5. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки та шкільництва. Київ: Центр навч. літер., 2006 664 с.
6. Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. Тернопіль: Тернопіль, 1996. 436 с.
7. Рассел Б. Історія західної філософії: курс лекцій. Харків: Основи, 1995. 759 с.

Костенко В.А.,
студентка Придністровського державного університету ім. Т.Г. Шевченка
Науковий керівник: Третьяченко А.В., кандидат філологічних наук,
доцент
Молдова, м. Тирасполь

КОНЦЕПТ «УКРАЇНА» У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ В. СТУСА

*Читаймо вірші Стуса Василя –
з-за ґрат казенних зблиски лазурові,
з довічного тернового гілля
круті, терпкі, запеклі грона крові.
В рядках, живих і спраглих, як рілля,
його душа – незгойна та нетлінна.
У них лівіше серця – Україна.
Читаймо вірші Стуса Василя!*

А. Бортняк

Батьківщина, Україна, рідна земля – типові образи, які приваблювали багатьох поетів та письменників. Пробудження національної самосвідомості, історична пам'ять, пізнання свого минулого – це ті теми, що зараз максимально хвилюють українське суспільство. Проте, зважаючи на різноманітність підходів щодо дослідження питання концепту «Україна» в сучасному літературознавстві, ця проблема залишається досить актуальною.

Поетична спадщина Василя Стуса все більше привертає до себе увагу науковців, які вивчають її з різних аспектів: Г. Яструбецька, А. Демченко, О. Глеб, Г. Білоус, Є. Іщенко.

За літературознавчим словником-довідником: «Концепт (лат. concipere – складати, подавати) – формулювання, розумовий образ, загальна думка, поняття, що домінують у художньому творі чи літературознавчій статті» [2; с. 521]. Поняття увів у науковий обіг російський філософ та літературознавець С. Аскольдов-Алексєєв у статті «Концепт і слово» (1928).

Об'єктом дослідження стали поетичні твори В. Стуса (на матеріалі збірки «Палімпсести»).

Предмет дослідження – концепт «Україна» в поетичному доробку митця.

Поетична свідомість митця – це ніби арена боротьби двох потужних сил: традиційної та модерністської. Перша була спрямована на жертвне служіння Україні, друга – на ідеї егоцентризму. Перша викликала появу тематичного циклу, в якому поет стає мучеником за народ. Друга засвідчувала, що поезія не повинна порушувати суспільно-політичні проблеми. Поступово україноцентричний світ В. Стуса трансформується в егоцентричний. Майже вся поезія В. Стуса пройнята однією темою – це поетове самопочуття, стан його внутрішнього «Я»:

*Аби лиш подолати гнів,
сторозтриклятий гнів здолати,
я б поіменно міг назвати*

усіх братів, усіх катів.

Та погляд застує імла [3; с. 83].

Поетична творчість завжди навіває спогади минулого, осмислення сучасності й марення майбутнього. Тільки поети назавжди тамують дійсність, залишаючи минуле, пророкують щасливе майбутнє. Страждання за Батьківщину, але невмируща віра в кращу долю України сповнює поезію так званого «розстріляного відродження», покоління «поетів-шістдесятників». Всім своїм серцем вони любили і переймалися долею рідного краю, вірячи у майбутнє, у велич Вітчизни, йшли на смерть, в останні хвилини звертались до України:

*Як син, тобі доземно уклонюсь
і чесно гляну в чесні твої вічі
і в смерть із рідним краєм поріднюсь [3; с. 99].*

Рідко можна зустріти таку людину – наповнену цілісністю, чистотою та одержимістю. Адже Стус багато досягнув в житті, мав сім'ю, друзів, але заради ідеї все покинув і страждав поза межами України. Хотів справедливості, не міг змиритися з насильством, облудою. Якось він сказав: «Я просто інакше вже не можу! І жити не можу спокійно і не зможу! Я знаю, що за мною одного разу прийдуть, знаю свою долю, але я почуваю, що мушу її пережити саме ось так».

І лихе передчуття, яке чекало на В. Стуса, збулося. Дивує те, що відірваність від рідної землі тільки посилила відчуття патріотизму до рідної Батьківщини. Вона – найбільша його святиня, його духовний порятунок:

*Здається, бачу: рвуться буйні трави,
де вже відговорили всі струмки,
а Україна, Лебедина, Слава
за сином назирає з-під руки [3; с. 82].*

До глибини душі вражає трагізм долі В. Стуса: бути найпалкішим сином своєї землі і закінчувати своє життя на «чужаниці, чужбі, чужині» забутим і непотрібним своїй Батьківщині:

*Ось вона, легкість, і те забуття,
Що самостратою серце чарує.
Рідна Вкраїна далеко – не чує.
Ти ж довершилося, годі, життя [3; с. 143].*

Проте осмислення всього трагізму власного життя, передчуття нездійсненої мрії і прагнень народжує такі пронизливо щемливі рядки:

*І даленіє дальня Україна
ошукана, оспала, навісна.
Дивлюсь – і мало очі не пірву:
невже тобі – ні племені, ні роду.
За сині за моря лети по воду
однаково – чи мертво чи живу [3; с. 98–99].*

Для передачі всіх трагічних реалій на українських землях В. Стус використовує лексеми з негативним емоційно-експресивним забарвленням (*мрець, небо гробове, ісход, тягар хреста, смерть, змертвілі лиця, череп*). Наприклад:

*Яка нестерпна рідна чужина,
цей погар раю, храм, зазналий скверни!
Ти повернувся, але край – не верне:
йому за трумну п'ятьма кам'яна [3; с. 85].*

Образ Батьківщини В. Стус створює за допомогою контрастів, які зображують внутрішній стан поета. В одному вірші Вітчизна «зрадлива і зваджена», в іншому – це то «рідний і чужий», то «такий близький ти, краю мій, і безнадійно так далекий» [3; с. 130]. Від відчаю – до надії повернутись на Україну, від оголеного болю – до сподівання на кращу долю – як особисту, так і Батьківщини.

Для візуалізації концепту Україна допомагають пейзажні замальовки. Для української поезії найхарактернішими і найуживанішими для змалювання пейзажних картин є «пахуче небо», «золоте жито», «рідна нива», «Дніпра уроча течія». Це типові образи для зображення рідного краю, але несуть зовсім інше символічне значення у творах В. Стуса. Наприклад:

*А рідна нива, як вогонь, горіла
і чорні викидала колоски! [3; с. 84].*

У «Палімпсестах» В. Стуса також є образи, що є так званими носіями національної інформації: *тополя, калина, соловей, зозуля, голуб, ворон, сосна, вишня, яблуня, чебрець*. Зовсім інше смислове значення має тополя у В. Стуса порівнюючи з Т. Шевченком. Тополя – це ніби міфічний образ українців:

*Чи то України огорнутий мороком дух.
Крило холодить полошке лопотіння тополі
Дніпра переплески, що вижеврив, вистиг і стух.
Намистом огнів озвиваються весі і гради [3; с. 167].*

Цікавим порівнянням видається підсвідоме поєднання України з народнопісенним образом. Сосна у Стуса – це символ України, її матеріальне начало, Галя ж – це духовна Україна, і якщо нищиться народ, то фізичним знищенням буде духовна руйнація:

*Горить сосна – од низу догори,
Горить сосна – червоно-чорна грива
над лісом висить. Ой і нещаслива
ти, чорнобрива Галю, чорнобри... [3; с. 154].*

У пейзажних замальовках В. Стуса немає тепла (тепла в зображенні рідного краю, тепла батьківської хати). Лише холод і біль:

*Хлющить вода. І сутінь за вікном.
Прищухлі айстри вгорнуто у морок.
Здається, відучора був вівторок
Пливе земля. І спокій сподіваний –
як тиша тиші. Як кінець кінця [3; с. 92].*

Важливе місце в поезії посідають образи Дніпра, Софії Київської, рідше Києва і батьківської оселі. Софіївський собор – це ніби сакральне місце українського світу, Дніпро – еквівалент свободи. Ці образи національної святині – своєрідні коди Стусової духовної автобіографії:

Сосна росте із ночі. Роєм птиць

*благословенна свінула Софія
і галактичний Київ бронзовіє
у мерехтінні найдорожчих лиць [3; с. 85].*

Отже, виконаний аналіз дає змогу зробити висновки, що поезія В. Стуса – наскрізь людська й людяна, вона повна піднесенень і падінь, відчаїв і спалахів радості, прокльонів і прощень, криків болю через тяжкі і болючі переживання за Україну. Василь Стус думкою линує в Україну, проте розумів, що може її вже ніколи не побачити. Він завжди вірив, що його поезія колись буде звучати на Батьківщині – і не залишить його співвітчизників байдужими.

Для вербалізації концепту «Україна» Василь Стус у збірці «Палімпсести» використав 11 географічних лексем (Дніпро, Київ, Софія Київська, Лиса гора, Буг, Карпати), 25 фольклорних (тополя, калина, сосна, вишня, льон, мак, яблуна, чебрець, соловей, зозуля, голуб, ворон) та інші (поле, нива, земля, Вітчизна, рідний край, Батьківщина) – 27.

Можемо стверджувати, що семантика концепту «Україна» в парадигмі художнього світу В. Стуса увиразнює індивідуальну філософсько-психологічну й стилістичну тональність авторського тексту.

Список використаних джерел:

1. Варданян М.В. Концепт «Україна» в духовних рефлексіях письменників української діаспори: міфопоетичний аспект. *Вісник Маріупольського державного університету серія: Філологія*, 2017. № 17. С.17–21.
2. Літературознавча енциклопедія / [авт.-уклад. Ковалів Ю.І.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2007. 752 с.
3. Стус В. Палімпсести: Вибране. К.: Факт, 2003. 432 с.
4. Цілинко Т. Поетика творів В. Стуса. Визвол. шлях. 2002. 102 с.

Парфентьєва В. Ю.

студентка Придністровського державного університету ім. Т. Г. Шевченка

Науковий керівник: Пазіна Н.В., викладач

Молдова, м. Тирасполь

СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ У ТВОРІ СТЕПАНА ПРОЦЮКА «ІНФЕКЦІЯ»

Постановка проблеми. Мовні одиниці є однією з центральних проблем сучасної лінгвістики. Дієслова із значенням «говорити» привертали до себе увагу багатьох лінгвістів, що пояснюється комунікативною значущістю, частотою використання, вагомістю цієї лексико-семантичної групи в загальній системі семантики дієслова, тобто тим, що дієслова говоріння виражають життєво необхідні поняття, які існували протягом усієї історії суспільства і закріпилися у системі значень даних дієслів [1, с. 120]. Тим не менш, дієслова мовлення, принципи їх побудови, структура, словотворчі значення й функції потребують більш детального вивчення.

Незважаючи на велику кількість праць, присвячених дієсловам мовлення, немає спеціального дослідження семантики дієслів даної групи в сучасній

українській мові на основі вивчення матеріалу сучасної української дитячої прози. Є підстави вважати, що проведені до цього часу дослідження дієслів мовлення не вичерпують всієї проблематики даного питання, що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

На **меті** маємо дослідити семантику лексем мовлення у творі Степана Процюка «Інфекція».

Об'єктом дослідження є лексеми на позначення мовлення.

Предметом вивчення стали особливості семантичних параметрів лексем на позначення мовлення, вилучених з твору Степана Процюка «Інфекція».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші роботи що мають відношення до досліджуваного питання, з'явилися на початку ХХ століття. Увагу лінгвістів привернула етимологія та семантика дієслів мовлення. В 60-70-ті роки нашого століття з'явилось багато праць, присвячених дієсловам мовлення, особливо на матеріалі англійської мови. Дієслова даної групи розглядалися у різних аспектах: діахронічному, порівняльному, парадигматичному тощо.

Виклад основного матеріалу. Серед письменників, яких досі прийнято називати «молодшим поколінням» (уже за присутності «наймолодшого») постать іванофранківця Степана Процюка виділяється вже бодай тим, що, приміром, важко відшукати людину, котра, читаючи його прозу, залишалася байдужою.

Багатство одиниць із значенням мовлення дає можливість точніше і виразніше передати ту чи іншу думку, свідчить про різноманітність, гнучкість словникового складу мови, збагачення якого лексичними одиницями із значенням говоріння відбувалося й відбувається у зв'язку з ускладненням і зміною форм спілкування. Дієслова мовлення неодноразово розглядали та аналізували у своїх працях В. Бахтіна, В. Попова, Л. Васильєв, З. Нічман та інші

Дієслово *говорити* виражає такі основні значення:

- користуватися, володіти рідною або іноземною мовами. Наприклад: *І чому це вона **використовує** це прислів'я, навіть ламаною українською його **вимовила**, а хвастається, що англійською і французькою **володіє** без акценту* [4, с. 65];

- усно висловлювати думки, повідомляти що-небудь, виражати які-небудь почуття, спогади, погляди, судження та інше. Наприклад: *Чорні вулички, чорна Савина борода, а в душі Іванчиній щемливо та світло, як чудово він **розмовляє** українською, йому не треба **пояснювати**, хто такі Донцов і Бандера, він такий сміливий, батько ніколи не наважився би так **висловитися**, Велика Українська Імперія, могутнє військо, дівчині стає лячно, може, Сава є замаскованим чекістом, рецидиви дитячих травм живучі* [4, с. 96];

- вести бесіду, розмовляти; обговорювати що-небудь;. Наприклад: *Раптом у двері хтось постукав, і Кирило зіщулювся від небажання когось побачити, вдавати інтерес до його справ, **обговорювати** дріб'язкові події* [4, с. 24].

За значенням можна виділити наступні семантичні типи дієслів:

1) семантично недиференційовані дієслова, які позначають сам процес

вимови без додаткових характеристик: сказати, вимовити, виговорювати. Вони можуть використовуватися у різних контекстах та функціонально відноситися до групи дієслів передачі інформації, вимови, вираження емоцій та інше. Наприклад: *Остап похапцем цілує матір, реактивно захотілося сплакнути, тисне батькові руку і каже "гуд бай" Назарові, кольнувши його на прощання, що ж це ти, тину, соколе, був таким небайдужим до національних питань, а твоїм братам і сестрам однаково, якою мовою **говорити** і в якій державі жити, адже всякий устрій від бога Єгови...* [4, с. 12];

2) Дієслова широкої семантики. Їх значення не обмежується позначенням мовленнєвої діяльності. Сема мови є лише складовою частиною їх лексичного значення: виправитися; нагадати; підкреслити. Наприклад: *Знову телефонний дзвінок, як безжальний кіборг, що **повідомляє** неприємне; напевне, не Сава; привіт, це я, каже...* [4, с. 52].

Процеси, які позначають ці дієслова, можуть відноситись не лише до мовленнєвої сфери. Але у контексті вони використовуються саме у такому розумінні: *Всі **сваряться, перебивають**, щось хочуть довести, Остапові на хвилю стає жаль старих батьків, таких чистеньких, святкових і сумних* [4, с. 123].

Процеси, як позначають дієслова вимови: кричати, гримати, бубоніти, белькотіти: ***Кричи, плач, благай**, мені байдуже. Пенсіонер раптом пополотнів би, **белькочучи**: "Ти Сава? Ти Сава?" — очі такі нажахані, як у миші після лабораторного експерименту із вівісекції* [4; 89].

Традиційно лексико-семантична група складається зі слів однієї частини мови (головним чином дієслова), які поєднані загальним значенням. У кожній групі можна виділити дієслово-домінанту, значення якого передає конкретну дію, стан або процес у найбільш загальному, вільному від додаткової інформації, виді. Так, наприклад, у значенні дієслова «говорити» ідея мовлення виражається у найбільш загальному виді, не ускладнене ніякими додатковими ознаками, що характеризують

- специфіку процесу, гучність (кричати; шепотіти). Наприклад: *Ось іде Ірен, не треба і шукати, як безмежно пощастило, вона мило **шепчеться** із подругою, біля неї нема жодного чоловіка, фафа, ляля!* [4, с. 159];

- тон (благати), *Може, він двужон, і в останню хвилю до церкви **прибіжить** якась розпатлана і заплакана молода пані з дитиною на руках, кинеться їй і Саві у ноги, буде **просити** і **заклинати** його відступитися, покинути Іванку іменем їхнього спільного дитяти, шлюб не відбудеться* [4, с. 89];

- спосіб вимови (шепелявити), *Господи, чула би Ірен, про що він тут **теревенить** із Назаром. І Остап уявляє п глузливий саркастичний регіт на ці серенади сільських трубадурів сільському коханню, її промовисте, як плювок, мовчання, її презирливо викривлені губки кольору якісного помідорового соусу* [4, с. 96].

- швидкість мовлення (джеркотати): *Пардон, різні, бо найшляхетніша раціоцентрична пані іноді здатна поводити тоді себе, як остання повія, а **щебетуха, говоруха** і **словоблудка** може бути заблокованою власними*

комплексами, котрі приховувала безперервним **язикоплетивом** [4, с. 75].

- взаємовідносини учасників мовленнєвого акту (бесідувати) та інше. Наприклад: *Остан, сяк-так підтримуючи бесіду, постійно думає про ліжку, наче параноїк-еротоман, одержимий ілюзією, що кожна жінка, на котру він глянув, уже закохана і замарена ним* [4, с. 63].

Також були виділені наступні класифікації:

За стилістичною характеристикою:

а) нейтральна лексика: говорити, розповідати, розмовляти, повідомляти, пояснювати, оголошувати, казати, пропонувати, заявляти, пояснювати, відповідати: *Але щось почало змінюватися, знову заговорили про русифікацію і етноцид, статті цих хоробрих безумців почали друкуватись у пресі* [4, с. 74].

б) стилістично-піднесена лексика:

- книжкова: розповсюджувати, повістувати, віщати, декларувати, провіщати. Наприклад: *Савині мати і сестра, мовби російські старообрядці, що насильно потрапили між людей, шепчуться, позирають на Іванку, хочуть сказати щось, але чи не наважуються, чи невдоволені чим, може, ще піч колупати і червоніти, роздратовано думає Іванка* [4, с. 58].

- висока: проклинати, благати та інше. Наприклад: *Щось кольнуло тоді Кисільчука (зліва? біля серця?), але так легенько, короткочасно, він не став сперечатися; аякже, Ірен, загалом, має рацію, новий громадянин світу повинен бути вільним від лінгвозабобонів, володіючи універсальним засобом спілкування, себто англійською* [4, с. 26].

- стилістично-знижена лексика

в) розмовна: басити, корити, кричати, проклинати, вилаятися, буркотіти. Наприклад: *Микола Васильович починає говорити, відрікатися, як Галілей, Хвильовий та Єфремов, страх запліднює його мозок* [4, с. 12].

Аналіз структур дієслівних значень дозволив виявити залежність: чим складніша структура якої-небудь лексичної одиниці, тим менше таких одиниць у мовній системі.

У структурах значень дієслів мовлення семантичні компоненти відіграють неоднакову роль, що дозволяє говорити про їх ієрархію: загальний диференціюючий – конкретизуючий семантичний компонент. На підставі спільності диференціюючих компонентів в лексико-семантичній групі дієслів мовлення можна виділити тематичні групи, а на підставі конкретизації диференціюючих компонентів у тематичних групах можна виділити деякі підгрупи слів, які диференціюють дієслова певної тематичної групи.

Висновки. Таким чином, дослідження, проведене на матеріалі дієслів мовлення, виявлених у творі С. Процюка «Інфекція», допомагає з'ясувати місце кожного із дієслівних значень в лексико-семантичній системі української мови. Під час нашого написання нашої роботи ми дослідили 75 прикладів використання дієслів мовлення.

Була здійснена побудова лексико-семантичної групи дієслів мовлення сучасної української мови, за допомогою синонімічних відносин зроблено семантичну характеристику, визначено лексична та семантична сполучуваність.

Також було виявлено взаємозалежність між стилістичним статусом

дієслів та ступенем їх семантичної близькості; залежність між типом структури значення та кількістю таких значень у мові; відповідність між сполучуваністю семантичних компонентів та структурою лексико-семантичної групи.

Встановлені семантичні ознаки досліджуваної лексико-семантичної групи дозволяють визначити набір синтагматичних компонентів, що характеризують дану лексико-семантичну групу.

Список використаних джерел:

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія/ Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови за ред. В. Т. Бусела. К.: «Ірпінь», 2005. 1728 с.
3. Бурячок А.А., Гнатюк Г.М. Словник синонімів української мови. К.: Нова книга, Т.1. 2001. 571 с.
4. Степан Процюк. Інфекція. Брустури: Дискурсус, 2016. 202 с.

Пронь С.О.,

студентка магістратури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

*Науковий керівник: **Топорівська Я.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент
Україна, м. Тернопіль*

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-БАНДУРИСТА

Застосування комп'ютерних технологій в музично-педагогічній освіті зумовлює позитивні зміни в розвитку особистості учня чи то студента, і ґрунтується на посиленні пізнавальних, емоційно-мотиваційних процесів навчання в умовах трансформації сучасного суспільства. На сьогоднішній день домінуючою тенденцією, яка визначає зміст освіти початку ХХІ століття, є інформатизація різних її сфер, запровадження нових інформаційних технологій в усі ланки навчального процесу.

Оскільки сьогодні сучасні інформаційні технології суттєво змінюють життя людей та проникають в кожную сферу життя суспільства, Інтернет є найважливішою соціально-економічною комунікацією нашої цивілізації.

Л. Б. Муц зазначає, що «інформаційні технології – це сукупність методів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збирання, оброблення, зберігання, поширення та відображення інформації, з метою зменшення трудомісткості процесів використання інформаційного ресурсу, а також підвищення їхньої надійності та оперативності» [2].

Існує протиріччя між новими соціальними вимогами до підготовки фахівця і традиційною формою підготовки фахівців у навчально-виховному процесі. Орієнтація на принципово нові засади підготовки, які включають

комп'ютерні технології, докорінно змінюють зміст навчання.

Розглянемо мережу Інтернет з позицій її освітніх можливостей. Відомо, що мережа Інтернет не проектувалась спеціально для системи освіти, але системи освіти в усьому світі скористувалися можливостями Інтернету, які задовольняють основні вимоги дидактики до технічних засобів навчання.

Мережа Інтернет забезпечує такі дидактичні можливості, корисні для навчання: публікацію навчально-методичної інформації в гіпермедійному вигляді; спілкування між суб'єктами й об'єктами навчального процесу в мережі Інтернет; дистанційний доступ до інформаційних ресурсів, віддалених бібліотечних каталогів і файлів електронних бібліотек, до файлів користувачів, а також до баз даних; дистанційне використання віддалених обчислювальних ресурсів і дистанційних лабораторних практикумів. Саме ці можливості дозволили широко використовувати Інтернет у системі освіти.

Комп'ютер уможлиблює аранжування, запис, редакцію й друк партитур; запис, редагування та подальше виконання партитур за допомогою звукових карт або зовнішніх синтезаторів, підключених за допомогою інтерфейсу MIDI; оцифровку звуків, шумів, що мають різну природу, подальшу їх обробку та перетворення за допомогою програм секвенсорів; гармонізацію готової мелодії з застосуванням обраних музичних стилів і можливість їхньої редакції аж до винаходу власних стилів; керування звучанням електронних інструментів шляхом уведення виразних параметрів до початку виконання; запис партій акустичних інструментів і голосового супроводу в цифровому форматі з наступним їх збереженням і обробкою в програмах-редакторах звуку; запис звукових компакт-дисків тощо [1, с. 82].

Використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі сприяє його диференціації та індивідуалізації. Важливу роль у сучасному інформаційному світі відіграють різноманітні соціальні мережі, які сприяють швидким комунікаціям. Соціальні мережі можна використовувати не тільки для спілкування, а й для роботи. По-перше, для обміну інформацією. По-друге, для створення групи, в якій розміщується весь матеріал, що потрібно опанувати учням та студентам. Це можуть бути презентації; аудіо- та відео-записи; документи, що вміщують додаткові вправи; фотографії, тощо.

В даний час існує велика кількість соціальних мереж, серед яких хочеться виділити найбільшу, якою користуються в усьому світі – Facebook. У цій мережі педагог-бандурист може знайти 6 груп для бандуристів: «Ліга вправних бандуристів», «Нотна бібліотека бандуриста», «Цінителям бандурної музики», «Чарівна бандура», «Бандура. Ноти для бандури», «Ноти українських композиторів». В цих групах є можливість почерпнути інформацію та поділитися нею. А також, вони мають комунікативну функцію. Користувачі мають можливість отримати: інформацію про проведення конференцій, конкурсів, фестивалів, онлайн-уроків, майстер-класів, концертів; методичну літературу; посібники; ноти; аудіо- та відео-файли виконання різноманітних творів. Крім того є можливість купити/продати бандури, придбати пульти, тюнери, ключі для настроювання інструмента, струни, нігті для бандури, чохла для інструмента, тощо. Також є можливість замовити індивідуальний розпис

бандури, здійснити ремонт і реставрацію інструмента. Важливим моментом у вищезазначених групах є проведення онлайн-конференцій, майстер-класів та концертів.

Окрім зазначених груп у мережі Facebook є також окремі сайти для бандуристів:

1) Цікавим та оригінальним є сайт «Bandura (online)» (www.bandura.ukrzen.in.ua), де кожен, маючи сенсорний телефон, може спробувати зіграти на старосвітській бандурі.

2) «Трембіта» – єдина фабрика, яка виготовляє бандури, теж має свій сайт (www.trembita.lviv.ua), де є можливість оглянути, замовити та купити інструмент.

3) «BandurA store» (www.banduramaster.tilda.ws) – офіційний онлайн-магазин Майстерні Вправних Бандуристів, в якому є все необхідне бандуристові: струни, ключ, стійки, кілки, системи визвучення бандури (електробандура). А також послуги з обслуговування бандури: встановлення струн, регулювання механізму перемикачів тональностей, прибирання шумів/трісків і скреготіння при перемикачній, виготовлення нігтів, вирізання резонаторного отвору, експертна оцінка технічного стану бандури, заняття на бандурі з кваліфікованим викладачем для дорослих та дітей по Скайпу, чи іншому відеозв'язку, при потребі є англomовний викладач.

Коли комп'ютер бере на себе всю технічну роботу, то він зберігає творчі сили людини і тим самим сприяє оптимізації її діяльності. Тож музика не є винятком. Використання цифрового інструментарію в музичній освіті є проявом процесу загальної комп'ютеризації навчання. Сучасна освіта повинна в більш широкому масштабі включатися в підготовку творчих вчителів-новаторів, здатних не тільки вміло користуватися накопиченим досвідом своєї професії, але й активно, творчо збагачувати його новими цінностями на основі впровадження музично-комп'ютерних технологій навчання.

Отже, застосування основних компонентів інтернет-технологій у професійній діяльності педагога-бандуриста сприяє формуванню знань учнів про особливості композиторських шкіл, художні стилі, музичні жанри, музичні інструменти та умінь доцільного використання електронних енциклопедій та довідників, електронних бібліотек та музеїв, електронних нотних архівів, електронних газет та журналів, електронної пошти, відеохостингу YouTube і т. п.).

Кількість доступних джерел інформації для фахівців у будь-якій сфері, і тим більше в освітній, має неабияке значення, особливо, коли в кінцевому результаті перетворюється в якість у широкому розумінні цього слова, що підтверджує вислів Н.Ротшільда «хто володіє інформацією, той володіє світом».

Список використаних джерел:

1. Луценко В. Музично-комп'ютерні технології у професійній діяльності майбутнього вчителя музики. Молодь і ринок: Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2011. № 7 (78) С. 81–84.

URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8957/1/15.pdf>

- Муц Л. Б. Роль інформаційних технологій в освіті. Матеріали XIV Міжнародної наукової інтернет-конференції «Advanced technologies of science and educat». URL: <http://www.intkonf.org/muts-lb-rol-informatsiynih-tehnologiy-v-osviti/>. (дата звернення: 17.10.2019).

Сапожник О.О.,
студентка Придністровського державного університету ім. Т.Г. Шевченка
Науковий керівник: Третьченко А.В., кандидат філологічних наук, доцент
Молдова, м. Тирасполь

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОБРАЗУ-СИМВОЛУ МАТЕРІ В ЛІТЕРАТУРНІЙ СПАДЩИНІ О. ДОВЖЕНКА

Постать Олександра Петровича Довженка дуже значна і впливова для української літератури та світового кінематографа. Літературна і мистецька спадщина письменника досліджувалася ґрунтовно й різнобічно. Крім кіноповістей, драматичних творів та оповідань, багато дослідників старанно вивчали й нотатки митця, його щоденники, численні виступи на обговореннях кінофільмів, тексти лекцій, листи та інші матеріали.

Дослідженням творчого спадку О. Довженка займалася велика кількість літературознавців: написані й захищені десятки дисертаційних робіт (С. Касьянова, В. Гребньова, Н. Іванова, Н. Медвідь, А. Шаргородська тощо), монографій (І. Білодід, Ю. Барабаш, І. Корнієнко, С. Коба, І. Рачук, Ю. Кочерган, О. Поляруш), сотні статей. Його твори на теми війни досліджували В. Фащенко, І. Приходько, В. Борецький, О. Бабишкін, Н. Яременко та інші.

Духовну спадщину О. Довженка, невід'ємною складовою якої є його літературна творчість, із різною інтенсивністю вивчали дослідники кількох поколінь упродовж майже дев'яноста років.

У творчості видатного і талановитого письменника-сценариста О. Довженка існує багата палітра жіночих образів-символів: Україна-мати, жінка полонянка, мати-ненька, молода погвалтована матір. Однією з найважливіших для митця задач стало уславлення її образу – люблячої, терплячої, багатостраждальної, шляхетної й величної.

Об'єктом для нашого дослідження послугував творчий доробок О. Довженко, а **предметом** жіночі образи-символи.

Актуальність статті полягає в тому, що жіночі образи у творчості митця посідають особливе місце, а саме образ матері – найбільш сакральний та найменш досліджений.

Для українців образ Матері триєдиний: любов до рідної неньки, що переростає у глибоку пошану до Матері Божої, яка завжди була покровителькою українців, і негасиму любов до Матері-України, яка потребує захисту.

Тяжкою жіночою долею переймався О. Довженко протягом усього життя. У його щоденнику знаходимо запис від 30 березня 1942 року, який свідчить про

те, що з-поміж першочергових питань, важливих і болючих на той час, саме тема долі жінки стала для митця великою, визначною, хоча, можливо, не до кінця втіленою. У цьому контексті варто звернути увагу й на своєрідний Довженків наказ для наступних поколінь майстрів слова, в якому він закликав возвеличити матір, написати про неї так, як ще ніхто не писав: *«Найдися, письменнику, рівний талантом красоті материнської душі, і напиши для всіх грядущих літ цей кришталевий прояв материнської душі, генія української матері»* [4, с. 71].

Ці слова зірвуться з пера письменника під час роботи над сюжетом оповідання «Мати», яке вперше було опубліковано у газеті «Известия» 20 лютого 1943 року. Невеликий за розміром твір містить розповідь про героїзм української жінки-матері, яка ціною власного життя намагалася врятувати чужих синів у роки воєнного лихоліття.

В основі твору «Мати» лежить подвиг и благородство однієї людини, яка втілює в собі весь українській народ. О. Довженко поглиблює розуміння благословенної, героїчної справи Марії Стоян в їх народній суті. Глибока і велика тема – українська жінка і війна. Хто протистоїть адським випробуванням, жорстокості, насильству, як не справжня жінка? Проблема жінки стала великою для митця і потребувала найяскравішого втілення.

Українська жінка, яка сама народила, виховала та провела на поля війни двох своїх синів Івана й Василя, прихистила поранених льотчиків з Уралу Степана Пшеницина і Костя Рябова. Виконуючи культурно-просвітну роботу (розкидаючи над Україною листівки про правду війни), вони були підбиті ворожими літаками. Бійці з поламаними руками й ногами змушені були здолати сотні кілометрів до зустрічі з Марією Стоян, яка вирішила взяти на себе відповідальність за порятунок життя юнаків.

Новела глибоко розкриває характер жінки, цьому сприяють чітко продумані умотивовані обставини. Поєднання живої мови великого письменника й суто публіцистичні прийоми створили цей простий за формою і глибинно-філософській за змістом твір. Молоді льотчики для жінки такі ж сини, як забитий Іван і живий Василь, бо мати – всім мати, коли вони сини Вітчизни, її захисники. Важко знайти в літературі твір, який би просто, переконливо, чітко й чутливо показав єднання народів, почуття інтернаціоналізму, відтворив материнські почуття та турботу, які закладені в самій суті жінки-матері.

Фінал оповідання дуже вражає своєю трагічністю. Розстрілявши спершу льотчиків, знищивши гранатами хату, покарали нацисти й багатостраждальну українську матір, повісивши її на старій груші. Проте не могла дозволити жінка, аби криваві руки ворогів бодай пальцем зачепили її. Сама стала на пеньок, перехрестилася, сама наділа зашморг, промовила єдине слово: *«Діти... Удар – і впала Марія додола. <...>; Вічна слава вашому імені, мамо Маріє, красоті вашій. Не було у вас дорогих черевиків, не душилися ви паризькими духами, а душилися полином та коноплями. Не було ні шовку, ні сезонних капелюшків, ні кованих сундуків з замками. Не мандрували ви по світу, по закордонах. Вам було ніколи. Ви, як та пчїлка, були зайняті і од роси носили*

все мед до радянського вулика, поки не одняли у вас життя недолюдки з Європи.

Але закордон ще приїде до вас, приїде подивитися на вашу піч під небом, на сухенькі гвоздики од пристрїту в пічуриці, на ваш пам'ятник, і якщо є на світі хоч краплина сумління, він поклониться вашій красі, дорога наша мати, слов'яно, україно дорога» [3, с. 657].

Надзвичайно вражає вшанування материнства військом, разом із яким боровся за свободу рідної землі її син Василь. Весь загін солдатів, ідучи на поле бою повз неживе тіло Марії Стоян, яке не висіло, а, за словами автора, возносилося над землею, проходив без шапок, низько вклоняючись її безсмертному подвигу: *«І хто ж не поклониться з живих і приїдешніх невмирущій красі Марії Стоянихи, матері, що просила милостиню для дітей чужих? <...> Вічна слава вашому імені, мамо Маріє, красоті вашій» [3, с. 656].*

Навіть у бездиханному тілі Марії Стоян О. Довженко закликає побачити силу жертвності, любові й працелюбства цієї жінки: *«Погляньте, ось вона висить перед нами, возноситься над рідною мерзлою землею. Руки її маленькі й ніжні, з довгими маленькими пучками, оті самі трудящі руки, що сотворили хліба, прядива й насіння, простяглися долонями трохи вперед. – Нема вже, діточки, нічого. Все віддала, щастя вам, доле» [3, с. 657].*

Близьким до образу Марії Стоян і не менш знаковими у Довженковій літературній творчості є образи старої Мотрі Левчихи з оповідання «На колючому дроті» та кіноповісті «Україна в огні» Тетяни Запорожець.

Мотря Левчиха – мати захисника-партизана, жінка літнього віку, прагнучи допомогти полоненому пішла на смерть і чітко це усвідомлювала *«На ній була чиста сорочка, яку вона довго тримала у скрині про смерть, і старовинна довга безрукавка, і нова спідниця чорна у синіх дрібних квіточках. На шії навіть низочка дрібного коралового намиста з дукачем ще з дівочих літ. Вона немов передчувала свою смерть» [3, с. 584].* Це прямий доказ обдуманості рішення жінки, її готовності до самопожертви заради іншої людини.

Тетяна Запорожець символічно втілює в собі образ матері, притому не тільки своєї великої родини, а й усього українського народу. Усе життя Тетяна, як і багато інших українських матерів, провела *«в radoщах і турботах, невпинній праці на велику родину з дрібними діточками, на громаду, на державу» [3, с. 152].* Вона виховала п'ятеро синів, які гарно проявили себе і в науці, і у військовій справі, і повсякденній роботі на землі, раділа успіхам своєї донечки – майстрині квітів і вишиванок. Трагічні події Другої світової війни внесли корективи у щасливе сімейне життя. Проводжаючи дітей на війну, материнське серце було сповнене розпачу передчуття бід: *«Синочки мої, сини! Діточки мої! А боже мій, боже мій! Ой, прощавайте, прощавайте, діти мої...» [3, с. 152].* Так і сталося. Не всі Запорожці вижили у Другій світовій. Прострочило кулеметом з ворожого літака Тетяну Запорожчиху, дочку Олесю забрали на примусові роботи до Німеччини, два сини загинули у нерівній боротьбі з ворогами. У кінці твору на вшанування пам'яті про матір, берегиню роду, яку забрала в могилу безжальна війна співають пісню. *«Прийшов батько*

Лаврін, брат Роман, прийшов Іван Запорожець <...>. І хоча всі вони були поранені, а матері, діда Демида, Савки і Григорія уже не було і хата була спалена, стали укупі коло печища і на честь матері заспівали: Ой, піду я до роду гуляти, Таж у мене увесь рід багатий....» [3, с. 247].

Отже, ми дійшли до висновків, що літературна епіка та кіноповісті О. Довженка вирізняються на тлі «української радянської» прози та мистецтва кіно широким спектром жіночих персоналій – як типізованих, так і індивідуалізованих, осмислених символічно. Особливе місце у своїй літературній творчості він відвів жінці-матері, уславив її образ і показав дійсне шляхетне, здатне на самопожертву «обличчя» української жінки.

На жаль, у Довженковій творчості не знайшлося місця для зображення щасливої жінки-матері. Лише окремі епізоди з життя матерів, змальованих майстром, можна вважати радісними (ювілей Тетяни Запорожець, її радість від зустрічі з родиною, радість спасіння поранених льотчиків Марією Стоян). Мабуть, так сталося тому, що його поколінню довелося жити в епоху великих випробувань, коли щасливу жінку можна було хіба що вигадати. О. Довженко ж до кінця життя залишився вірним принципам художньої реалістичності.

Список використаних джерел:

1. Авенаріус Г. А. Проблема художнього образу у фільмах О. П. Довженка. Радянське кіно. 1936. № 4, квіт. С. 18–23.
2. Видашенко Н. І. Щоденники О. Довженка та А. Любченка як феномен української мемуаристики ХХ століття (змістова парадигма і жанрова природа): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «українська література». К.: Нац. пед. ун-тім. М. П. Драгоманова, 2014. 19 с.
3. Довженко Олександр. Кіноповісті. Оповідання / Олександр Довженко. К.: Наукова думка, 1986. 710 с.
4. Довженко О. П. Щоденникові записи, 1939–1956. Дневниковые записи. Харків: Фоліо, 2013. 879 с.
5. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина ХІХ–початок ХХ ст.) / Оксана Кісь. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. 272 с.

Сапожник О.О.,

студентка Придністровського державного університету ім. Т.Г. Шевченка

Науковий керівник: Якимович О.Л., кандидат філологічних наук, доцент

Молдова, м. Тирасполь

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ «ЩОДЕННИКА СТРАЧЕНОЇ» М. МАТІОС

Сучасний літературний процес є явищем різноманітним і неоднозначним. Сьогодні в українському літературному просторі зростає престиж письменника, збільшується кількість глибоких, талановитих творів. Водночас, література відображає людське життя, демонструє різнобарв'я жанрових форм і стилістичних засобів.

Марія Матіос – одна з найпопулярніших сьогодні письменниць, постать якої стала певною мірою харизматичною в сучасній українській літературі. Творчий доробок письменниці досліджували Уляна Губчук, Ольга Блик, Ярослав Голобородько, Ірина Чеботнікова.

Окремі грані творчої еволюції письменниці зауважено у відгуках І. Андрусяка, Є. Барана, А. Богуславської, Я. Голобородька, Т. Дзюби, А. Дімарова, Д. Дроздовського, П. Осадчука, Д. Павличка, І. Римарука, Р. Семківа, В. Соболя, Т. Тебешевської, С. Філоненко, Б. Червака, М. Якубовської та ін. Про неї охоче пишуть тижневики «Друг читача», «Голос України», «Літературна Україна», «Дзеркало тижня» та ін.

Науковці відзначають наступні особливості творчості Марії Матіос: звернення до фольклористики та історії українського буття, бачення повсякденних реалій як театру абсурду, інтертекстуальність.

Романи письменниці, за визначенням Л. Волошук – це не лише обігрування однієї теми, а витворення художнього світу за незвичними правилами; сюжети – історія душі, інтимна сповідь, щоденник настроїв і переживань.

Саме таким є роман «Щоденник страченої», що вийшов друком 2005 року у видавництві «Піраміда» у Львові. Це книга, яка потребує осмислення й аналізу. Авторка означила її як психологічну розвідку, адже головна увага у «Щоденнику страченої» зосереджена на дослідженні внутрішньої драми закоханої жінки.

Роману «Щоденник страченої» присвятили свої праці В. Гутковський, Б. Червак, Д. Павличко, Т. Тебешевська та ін. Літературознавець Тетяна Тебешевська зауважує щодо роману «Щоденник страченої»: «Використання жанрових форм щоденника, нотаток, спогадів, сповідей, снів як характерних прийомів розкриття внутрішнього світу героїнь і форми їх самовиявлення, зумовлені внутрішньою потребою висловитися безпосередньо й відверто, що теж є ознакою жіночого письма» [5, с. 55]. Звернення до художніх особливостей роману Марії Матіос «Щоденник страченої» виправдане й актуальне. Дослідження цієї теми допоможе скласти найповніше уявлення про індивідуальний стиль сучасної української письменниці.

Мета дослідження – висвітлити та узагальнити художні особливості психологічної розвідки «Щоденник страченої» М. Матіос.

Об'єкт дослідження – психологічна розвідка «Щоденник страченої» М. Матіос.

Предмет дослідження – художні особливості «Щоденника страченої», пов'язані із специфікою художнього мислення, жіночого погляду на світ, «жіночого письма», виявленого на рівні тематико-проблематичного кола, жанрово-стильових модифікації

Психологічна розвідка «Щоденник страченої» написаний у стилі жіночого письма і є своєрідним трилером нещасливої жінки. На думку В. Гутковського, це – «психологічна розвідка, письменниця ніби тримає в руках лазерний скальпель нейрохірурга, і водночас з притаманною їй прискіпливістю адвоката досліджує внутрішню драму закоханої людини» [1, с. 4]. Історію

пристрасті – як пік приватної насолоди й водночас невидимий, але прямий шлях до трагедії багатьох – вона розкриває з не меншою скрупульозністю. Літописець полюсів людського життя – легального й прихованого – Марія Матіос у «Щоденнику страченої» демонструє елементи психологічного триллера, в якому органічно поєднано сюжет і потік свідомості, детективність розповіді і новелістичний фінал, тілесну чуттєвість і психоаналітику.

Письменниця демонструє розгалужену поетичну палітру, звертається до описів природи: «Місяць човгав з гілки на гілку, як персик чи м'ячик. Горіхове листя під місяцем відбивало якісь ірреальні тони срібла. Гостро пахла матіола і кріп. Та в небі, окрім густо розлитого срібного місячного молока, не було нічого. Стояла така тиша, що я чула, як капає роса на листя й шарудить їжачок під парканом» [2, с. 20]. Письменницю цікавлять актуальні проблеми – смерті, виховання в неповній родині, чоловічої шляхетності, недовіри або й ревнощів. У творі особливий хронотоп: разом із головною героїнею читач динамічно подорожує в часі від сімнадцяти і до сьогодення, росте, переосмислює і живе її проблемами. Афоризми надають мові роману емоційного забарвлення: «...навіки завойованих жінок, як і навіки завойованих територій, і справді немає» [2, с. 89], «Людина може любити, скільки завгодно разів. І кожного разу по-іншому. І щоразу – вперше», «навіщо люди шукають диявола? Ось він – ліворуч. Серцем називається» [2, с. 73], «Це – як людина в гріхах чи гріхи в людині» [2, с. 17]. Використання професійної судової лексики (навіть у назві першої частини «Замість мотивації») залишити поза увагою не виходить.

Обраний жанр щоденника найкраще дозволяє відобразити внутрішній світ, думки та сферу підсвідомості головної героїні. Щоденник виконує роль співрозмовника головної героїні роману – Лариси Ковальчук: «Я кілька разів поривалася обірвати ці записи. Навіть хотіла спалити. Але в якусь мить зрозуміла, що це, може, моє спасіння – ця давня забавка фіксувати своє непутне життя» [2, с. 77]. Художня мова Марії Матіос у романі відзначається експресивно-емоційною значущістю та образністю. Вишукана мовна гра, риторичні фрази, а іноді і деталізовані описи-спогади, витонченість діалогічного та монологічного мовлення героїв – риси стилю письменниці. «Щоденник страченої» містить десятки цікавих афоризмів та оригінальних тверджень. Вони надають мові роману емоційного забарвлення, глибокого сенсу: «...навіки завойованих жінок, як і навіки завойованих територій, і справді немає» [2, с. 89], «навіщо люди шукають диявола? Ось він – ліворуч. Серцем називається» [2, с. 55]. Вислів-афоризм: «Жінка проживає життя з очима заплющеними» [2, с. 43] є візитною карткою історії життя Лариси Ковальчук.

Якщо характеризувати твір на лексичному рівні, варто наголосити на багатстві тропів, особливо метафор. Завдяки метафоричності тексту можна глибше зрозуміти красу слова, досягти образності, емоційної довершеності: «...це місто може довести до сказу навіть камінь» [2, с. 67], «Він пожирав мене очима з апетитом пересиченого самця» [2, с. 76]. У поле зору Марії Матіос потрапляють навіть дрібні деталі, за допомогою яких розкривається характер персонажів так, символи допомагають розкрити внутрішній стан героїні,

наприклад розглядаючи символічність кольорів «...І ось я тримаю в руках темно-зелений, як поросла жабуринням озерна вода, талмуд свого багаторічного щоденника з претензійною назвою «Жіночий літопис», писаний різнокольоровим чорнилом, помальований примітивними, наївними картинками...» [2, с. 93]. Марія Матіос недаремно обирає зелений колір, адже він з одного боку, – символ природи, молодості, плодючості полів; з другого – символ депресії, байдужості і смерті. Отже, письменниця пише про темно-зелений колір, підкреслюючи напружений психологічний стан героїні, її депресію, а також ілюструє своєрідну межу буття і смерті.

Одним із перших відчуттів, які фіксує героїня «Щоденнику страченої», є страх білого кольору, що прямо пов'язує координати щоденника з подіями життя протагоністки: білий колір вона називає стерильним, аптечним, кольором операційної. Так заявляє про себе потреба жінки швидко заповнювати чисті аркуші, потреба щоденника. Страх, що набуває фізичного втілення в словах героїні, спонукає пошук відповіді на питання про його причину: чого боїться героїня? Першу гіпотезу пропонує власне саме оформлення сцени з щоденником, якою відкривається частина перша твору, названа «Замість мотивації»: «я тримаю в руках ... талмуд» [2, с. 93]. Перша вказівка на процес читання щоденника не веде за собою занурення героїні в інтрадієгетичний простір тексту про її минуле. Натомість набувають розширення ремарки зовнішнього вигляду щоденника, феноменологічного часу читання. Ці елементи, які правомірно можна назвати дискурсом «навколо щоденника», посідають доволі значний простір у творі і не є при цьому безпосереднім матеріалом талмуда (як називає свій щоденник протагоністка), тієї історії почуттів, що складала минуле героїні.

Символічними є також образи квітів. Герої існують у тісному зв'язку із ними. Марія Матіос використовує образ айстри, який виступає символом пізнього або останнього кохання. Квітка також є образом стійкої й витривалої краси, яка тримається і в тих умовах, в яких краса інших починає в'янути, що відтворює внутрішній стан головного персонажу – жінки, котра безнадійно кохає чоловіка усе своє життя. Героїня порівнює себе з кактусом, що також несе певне смислове навантаження. Кактус виступає символом «напівживого» існування: «Іноді мене здається, що й моє життя, і я сама схожа на кактус...Іноді він поводить себе, як справжній покійник. Не подає тобто жодних ознак життя»..

Список використаних джерел:

1. Гутковський В. Анотація. Матіос М. Щоденник страченої. Львів, 2005. С. 4.
2. Матіос М. Щоденник страченої : психологічна розвідка : / М. Матіос. - Львів: Піраміда, 2005. - 192 с.
3. Насмінчук І. А. Екзистенція жінки в прозі М.Матіос: феміноцентричний підхід. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Філологічні науки / [ред. кол. : М. Ф. Гетьманець та ін.]. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. Вип. 16. Т. 2. С. 54–63.
4. Насмінчук І. А. Проза Марії Матіос: до характеристики індивідуального

- стилю. Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського державного університету: Філологічні науки. Вип. 1. Чернівці, 2006. С. 94–100.
5. Тебешевська Т. Художні особливості «Щоденника страченої» Марії Матіос. Слово і час. 2006. № 2. С. 54-62.
 6. Феномен Марії Матіос: інтелект-реліз / авт. укладач М. М. Максименко. Полтава, 2013. 16 с.
 7. Хода Г. Феномен жіночої прози в сучасній українській літературі. Вивчаємо українську мову та літературу. 2011. № 2. С. 30-35.

Сітовська В. В.,
студентка Луцького педагогічного коледжу
Науковий керівник: Марчук С.С., кандидат педагогічних наук,
старший викладач
Україна, м. Луцьк

ВАЛЕОЛОГІЧНІ ІДЕЇ ДЖ. ЛОККА

Філософські, соціально-політичні і педагогічні погляди Дж. Локка знайшли свій вияв в його творах: «Досвід про людський розум», «Думки про виховання», «Про виховання розуму».

Перед вихованням Дж. Локк ставить три завдання: виховання тіла, характеру і розуму, які він розв'язує, спираючись, відповідно, на загартування честь і практичну діяльність. Метою виховання, на думку Дж. Локка, є підготовка джентльмена, який уміє розумно і вигідно вести справи, створення здорового духу в здоровому тілі і прищеплення «світськості», тобто уміння поводити себе в товаристві.

Дж. Локк вважав основою формування джентльмена індивідуальне, домашнє виховання під наглядом гувернера. Навіть хиби цього виховання, заявляв він, незрівнянно кращі від знань та вмінь, що їх дитина набуває в школі [1, с. 36].

Дж. Локк заперечував авторитаризм у вихованні і фізичні покарання. Він писав, що «рабська дисципліна створює і рабський характер», але водночас як крайній засіб допускав і фізичні покарання: діти повинні відчувати шанобливий страх перед батьками, але якщо він буде дуже великий, то виховуються пригноблені душі, боязкі і кволі, позбавлені бадьорості; такі люди рідко чогонебудь досягають. Локк підкреслював, що виховувати дитину треба не насильством, а ласкою, умовлянням, роздумом, прищепленням корисних звичок і особистим прикладом вихователя.

Кожен вихователь повинен добре знати характер дитини, яка від народження не має ні поганих, ні добрих якостей; тією чи іншою вона стає внаслідок виховання. При поганій організації виховання в дитини можуть розвиватись хибні нахили, їм треба запобігати, а в разі виникнення – виправляти. Слід вести боротьбу з лінощами, цією найгіршою вадою людського характеру, з страхом, дитячою жорстокістю, привчати зносити біль, виховувати

гуманне ставлення до людей і тварин. Будучи деїстом, Локк вважав, що треба ознайомлювати дітей з ідеєю бога, але заперечував виконання релігійних обрядів. Свою основну педагогічну працю «Думки про виховання» (1693) Дж. Локк присвятив питанням сімейного виховання «джентльмена». Звичайно, основним у вихованні джентльмена Дж. Локк вважав зміцнення його здоров'я, оскільки він, у разі потреби, буде захищати рідну Англію. В основу фізичного виховання він включав афінську систему фізичних вправ, прогулянки, фізичну працю на свіжому повітрі [1, с. 36]

У творі «Думки про виховання» розкрито цілу систему фізичного виховання джентльмена, яка передбачає ряд цікавих та ефективних, а інколи і суперечливих прийомів. Дж. Локк рекомендує привчати дітей до холоду і спеки, носити простий і вільний одяг, мити ноги холодною водою тощо.

Такі позиції Дж. Локка щодо фізичного виховання не випадкові. Адже, тогочасна Англія вела активну колоніальну політику, і людям, які завойовували нові території, часто приходилось жити в необжитих місцях, у тяжких і незвичних кліматичних умовах.

Важливе значення як засобу виховання Дж. Локк надавав обмеженням, які сприяють виробленню дисципліни духу дитини. Застосовувати цей засіб треба починати з малих років, і найперше – шляхом боротьби з дитячими примхами.

Дж. Локк виступає за суворе ставлення батьків до дітей, яке поступово повинно перерости у дружбу. Першу владу над дітьми, на його думку, потрібно, щоб давали страх і шанобливість, а любов і дружба мають її закріпити. Однак, він виступає проти авторитаризму та тілесних покарань у вихованні, бо «рабська дисципліна створює і рабський характер». Але останні допускає як крайній захід. У процесі виховання корисно застосовувати догану, нагороду, похвалу [3].

З іменем Локка пов'язана розробка цілісної і стрункої системи фізичного виховання. Великого значення вчений надавав фізичному вихованню. Дж. Локк одним з перших дав докладну глибоко розроблену теорію фізичного виховання, якій присвятив перших тридцять параграфів своєї праці «Думки про виховання» [2]. Педагог виходив зі стародавнього положення: «здоровий дух у здоровому тілі». Він вимагав, щоб усе тіло людини було загартоване, як обличчя, що переносить і спеку, і холод. Система загартування повинна починатися рано. Не варто одягати дитину надто тепло ні взимку, ні влітку. Взуття дитини має бути настільки тонке, щоб могло промокати і пропускати воду. Одяг не повинен бути тісним, їжа проста і не витончена: м'ясо, прянощі і цукор слід виключити з раціону дитини. Ліжко дитини має бути твердим, матрац кращий від перини. В усьому слід дотримуватися помірності; єдине, в чому не варто відмовляти дітям і давати цілковиту свободу, – це сон. При цьому Локк звертає увагу й на те, що слід уникати прищеплення дітям зайвих звичок, наприклад, до певних годин харчування, до певного ліжка тощо – щоб звичка не зробила дитину рабом звичного бажання.

Таким загартуванням організму досягається і подальша мета фізичного виховання, що зближує його з вихованням духовним. Тіло тут привчається

стримувати свої бажання і потреби, поступаючись місцем вимогам духу: тіло робиться «здатним підкоритися наказам духу». Актуальні думки Джона Локка про фізичне виховання дітей подаємо у табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнені валеологічні думки Дж. Локка (за працею «Думки про виховання»)

Ідеї виховання	Цитати з твору Локка «Думки про виховання»
Здоровий дух у здоровому тілі	«Здоровий дух у здоровому тілі – ось короткий, але повний опис щасливого стану на цьому світі. Щастя чи нещастя людини створюються здебільшого нею самою. Той, у кого дух управляє нерозумно, ніколи не знайде правильного шляху, а той, чие тіло кволе і слабке, не буде спроможний рухати ним» [2, с. 186].
Про одяг	«... про що слід подбати, – це щоб діти не одягались і не куталися занадто тепло ні взимку, ні влітку. Я б радив щодня обмивати дитині ноги холодною водою і шити їй взуття таке тонке, щоб воно могло промокати і пропускати воду, коли їй трапиться ступити в неї» [2, с. 186-187].
Про плавання	«... слід знати, коли дитина досягне такого віку, що можна їй вчитися, і коли є кому її вчити і щоб були б при цьому обачними: не дозволяти дитині входити у воду, коли вона розгарячіла від вправи, що схвилювала її кров або пульс» [2, с. 187].
Про гру	«Гра на відкритому повітрі ховає в собі тільки одну небезпеку: вона полягає в тому, що діти, розігріті біганням, сідають або лягають на холодну землю. Цю небезпеку я визнаю; також і холодне пиття, коли людина розігріта працею або фізичною вправою, забирає в могилу або близько підводить до неї, викликаючи гарячку або інші хвороби, більшу кількість людей, ніж яка-небудь інша відома мені причина. Ці шкідливі наслідки легко попереджувати, коли дитина мала, оскільки в цьому віці вона рідко залишається без догляду» [2, с. 187-188].
Про їжу	«Щодо їжі, то вона має бути дуже проста і невишукана. На сніданок і вечерю дуже корисно давати дітям молоко, молочний суп, кашу на воді, вівсяну кашу і подібні до того страви, вживані у нас в Англії; треба тільки подбати про те, щоб вони були прості, без домішок і з дуже невеликою кількістю цукру, а ще краще зовсім без нього; особливо ж треба уникати прянощів та інших приправ, які гарячать кров. Я гадаю, що окрасць добре вимішаного і добре випеченого напівбілого хліба, іноді з маслом або сиром, іноді без них, був би найкращим сніданком для мого панича. Я певний, що цей сніданок не менш здоровий і зробить його не менш дужою людиною, ніж різні делікатеси; та й подобатиметься не менше, коли він звикне до нього. Якщо він попросить їсти в непоказаний час, не давайте йому нічого, крім сухого хліба» [2, с. 188-189].
Про сон.	«Ніщо так не сприяє росту і здоров'ю дітей, як сон. Дуже корисно привчати їх вставати рано-вранці. Це найкраще для здоров'я; той, хто звик вчасно лягати і вставати, мало коли доходить до великих надмірностей. Дітям, доки вони малі, слід давати волю щодо сну, навіть давати їм спати, скільки хочуть, проте я не думаю, що цю поблажливість треба весь час продовжувати в тому ж обсязі і дозволяти їм ліниво валятися в ліжках, коли вони підростуть. Чи треба, проте, почати обмежувати їх у 7 років чи в 10, чи в якому-небудь іншому віці – це неможливо точно визначити. Тут доводиться брати до уваги їхній темперамент, силу і конституцію. Але у віці між 7 і 14 роками, якщо вони будуть надміру великими любителями ліжка, доречно буде, здається мені, почати поступово обмежувати час сну 8 годинами, що взагалі достатньо для

здорових дорослих людей... Постіль має бути тверда, і матрацові треба віддавати перевагу перед периною. Тверде ліжко зміцнює органи тіла» [2, с. 189].
--

Таким чином, правильно поставлене фізичне та валеолгічне виховання сприяє вихованню мужності та формуванню здорового способу життя. Джентльмен повинен бути вихований так, вважав Дж. Локк, щоб у будь-який час бути готовим одягнути зброю і стати солдатом.

Філософські, соціально-політичні і психолого-педагогічні праці Дж. Локка склали цілу епоху в науці, вплинувши на подальший розвиток прогресивних соціальних і філософсько-педагогічних ідей. Його ідеї підхоплені і розвинуті передовими мислителями і знайшли свої продовження в педагогічних поглядах Я. Коменського, Ж.-Ж.Руссо, Й. Песталоцці, К. Ушинського та ін.

Список використаних джерел:

1. Історія педагогіки / за ред. М. С. Гриценка. Київ: Вища школа, 1973. 448 с.
2. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки: хрестоматія. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
3. Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. Тернопіль: Тернопіль, 1996. 436 с.

Шевчук В.В.,

студент Подільського спеціального

навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу

Науковий керівник: Марчак Т.А., кандидат філологічних наук, викладач

Україна, м. Кам'янець-Подільський

МОВА СМС-ПОВІДОМЛЕНЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ СУЧАСНОГО ТЕКСТОВОГО МИСЛЕННЯ

Сучасна людина живе в епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій. Логіка розвитку сучасного суспільства така, що ми впевнено наближаємося до світу, де володіння інформацією стає пріоритетною цінністю та конкурентною перевагою. На рубежі тисячоліть поширення мультимедійних технологій, зокрема інтернету та мобільного зв'язку зумовили високу швидкість проходження інформації, що у свою чергу пришвидшило загальний темп життя. Загальне прагнення до економії часу та мовних засобів стало причиною зміни мислення, а саме текстового мислення, тобто вміння всесторонньо сприймати текст, аналізувати та інтерпретувати його. Здебільшого сприйняття тексту на сьогоднішній день відбувається тільки на лінійному (змістовому) рівні, а вже другий підтекстовий рівень прочитування тексту залишається незадіяним. Натомість з'явилося так зване "кліпове" мислення, так як інформація отримана за допомогою комп'ютера подається у стислій та легкодоступній формі у вигляді схем, таблиць, графіків, що дозволяє користувачу легко сприймати цю інформацію, але позбавляє від вдумливого аналізу тексту [1]. **Актуальність** даного дослідження зумовлена широкою розповсюдженістю інтернет-сленгу,

котрий лежить в основі SMS-повідомлень, як особистих, так і у групах соціальних мереж, та має беззаперечний вплив на зміст та структуру мови, так як на сьогоднішній день SMS-повідомлення є найпоширенішим способом спілкування. Дану проблематику висвітлювали у своїх дослідженнях такі лінгвісти та науковці як А.А. Іонова, Ю.В. Горшунов, Л.П. Крисін та інші.

Історія розвитку “мови СМС” досить цікава. Після винаходу, більше десяти років цей сервіс залишався без уваги, а згодом за короткий період часу став для більшості операторів мобільного зв’язку чи не основним джерелом додаткового прибутку. “Перше використання СМС відбулося в Англії, коли у 1991 році інститут стандартів у області телекомунікацій (ETSI) запропонував механізм обміну невеликими блоками текстової інформації між мобільними абонентськими станціями. Придумав цю форму спілкування Нейл Папуорт (Neil Papuorth) – інженер компанії Vodafone. 3 грудня 1992 року, саме напередодні Різдва, він відправив перше в світі СМС-повідомлення. Використовуючи персональний комп’ютер, Нейл Папуорт надіслав таке привітання: «Merry Christmas-92». На світ з’явилася нова технологія, яка змінила життя мільйонів людей, надавши їм можливість спілкуватися за допомогою СМС” [5].

Основний принцип будь-якого текстового повідомлення – це максимум інформації та мінімум символів. Саме тому в основі електронного повідомлення лежить аббревіатура (скорочення слів) та акроніми. Акроніми завжди були невід’ємною частиною інтернет культури, що дало початок виникненню нової інтернет-мови. Акроніми дуже часто плутають із стенографією. Відмінність полягає в тому, що у акронімах ми вимовляємо букви як нове слово (наприклад, FUBAR вимовляється як [fuba:]), а вимова стенографічних слів звучить як ініціалізація, де ви просто називаєте букву за буквою (наприклад, ESL відповідає English as Second Language і вимовляється як [i es el]) [3].

Сьогодні існує ряд словників SMS-повідомлень, котрі допомагають читати та створювати такі повідомлення. Також виокремлено основні жанри SMS-повідомлень: жарти, любовні, вітальні, афоризми, ланцюжки (“листи щастя”), погрозливі та SMS початку/кінця дня. До основних принципів утворення сучасного електронного тексту належать:

1. Одна буква або цифра може замінювати ціле слово:
(okey – k or k k, we – v, why – y, for – 4, to or too – 2).
2. Одна буква чи цифра може замінювати цілий склад:
(late – 18, forget – 4get, and – n or nd or &, have – hv).
3. Значення символів може змінюватися:
(oo – %, ss – \$).
4. Широке використання акронімів:
(RUT – are you there?, LOL – laugh out loud, CUZ – because).
5. Скорочення букв та пунктуаційних знаків, коли:
 - a. пропускаються голосні букви при цьому значення слова можна здогадатися через певну послідовність приголосних (text – txt, message – msg, energy – nrg). Проте даний метод може викликати багато суперечностей, так

наприклад, скорочення *ths* може інтерпретуватися як *this* чи *these*;

б. пропускаються апострофи, тире та інші пунктуаційні знаки, окрім пробілів та знаків оклику чи питання (*don't – dont* або *dnt*, *e-mail – email*, *I'm – IM*);

в. пропускається кінцеве *E* та змінюється *O* на *U* (*give giv*). *E* можна пропустити у таких словах як *some*, *love*, проте щоб вони не втратили свого вірного звучання, а відтак і значення *O* замінюється на *U* (*some – SUM*, *love – LUV*);

г. замінюється *I* на *Y* (*right – RYT*, *time – TYM*);

д. пропускаються артиклі;

е. використання транскрипцій, сленгу або діалектних варіантів, якщо вони коротші, ніж оригінальне слово (*weekend – we*, *because – coz*, *good bye – POOF*).

Ще однією цікавою особливістю даних текстових повідомлень є те, що в них можна передавати якусь додаткову інформацію, емоції чи певне смислове навантаження на те чи інше слово або фразу за допомогою смайликів. Смайлики можуть зображуватися у вигляді сонечок, а також за допомогою різноманітних значків, котрі можуть передавати не тільки одне слово, а й ціле речення. Так, наприклад, значок *:o* означає *WOW*, *:]* – *talk to me*, etc [4].

Використовуючи всі вищезгадані принципи написання коротких текстових повідомлень можна значно скоротити будь-яке речення. Так, наприклад, речення: “*My summer holidays were a complete waste of time.*” можна написати таким чином: “*My smmr hols wr CWOT*”. А речення “*I wntd 2 go hm ASAP 2C my M8s again.*” буде означати: “*I wanted to go home as soon as possible to see my mates again.*”

Передача емоцій та інших невербальних засобів за допомогою «смайликів». Незважаючи на опосередкований характер комп'ютерного дискурсу і відсутність прямого, візуального контакту між його учасниками, комп'ютерна комунікація може бути доволі емоційною і для цих цілей використовуються не лише вербальні, але і невербальні засоби, до яких можна віднести передачу емоцій, міміки за допомогою “смайликів”, які представляють собою поєднані в певному порядку знаки пунктуації. “При їх розгляді під кутом у 90 градусів, “смайлики” стають схожими на «личка», що відображають ті чи інші емоції, наприклад: 😊 – радість; 😞 – депресія; 😲 – подив” [6].

Мова SMS-повідомлень настільки поширилась, що зараз вона використовується не тільки як засіб передачі коротких текстових повідомлень у мобільному зв'язку, нею рясніють соціальні мережі, зокрема Фейсбук, Інстаграм та інших чатів, деякі рекламні тексти, були навіть спроби навчання англійській мові за допомогою SMS-технологій. Проте не зважаючи на великі масштаби поширення SMS-мови та її значимості для спілкування існує і зворотній бік медалі. Так, багато науковців, включаючи лінгвістів, говорять про згубний вплив SMS-мови на літературну англійську чи українську мову. Основними недоліками SMS-мови є те, що вона:

1. Спантиччує людей, здебільшого старшого віку, котрі не

користуються нею. Так, отримавши повідомлення з акронімом ROTFL, що означає “качатись по підлозі від сміху”, реципієнт може просто не зрозуміти його.

2. Створює негативне враження, особливо якщо це ділове спілкування. Некоректне вживання SMS мови може трактуватися як помилка або непрофесіоналізм.

3. Засмічує літературну мову.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що SMS-мова має беззаперечний вплив на сучасну мову, що веде до певних змін у ній. Проте слід пам'ятати, що змінюваність – це універсальна характеристика будь-якої живої мови. Зміни, котрі відбуваються у мові сьогодні є результатом розвитку мультимедійних засобів спілкування та швидкого темпу життя.

Список використаних джерел:

1. Фрумкин К Клиповое мышление и судьба линейного текста URL: www.forum.myword.ru.
2. Aitchison J. The Media are Ruining English. Language Myths. London, 1998. P. 11-25.
3. Chat Acronyms. URL: www.netlingo.com.
4. SMS language. URL: www.en.wikipedia.org.
5. Особливості мови СМС-повідомлень як нової форми мовленнєвої комунікації (на прикладі англійської і польської мов). URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2019/02/18/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%81%D0%BC%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D1%8F%D0%BA-%D0%BD/>.
6. Смайл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BC%D0%B0%>

Шпаченко І.Б.,

*студент Вінницького торговельно-економічного коледжу КНТЕУ
Науковий керівник: Бас О.П., викладач-спеціаліст першої категорії,*

викладач хімії

Україна, м. Вінниця

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах, коли обсяг знань і швидкість їх оновлення невідмінно зростають і частина інформації стає застарілою, зрозуміло, що опанування новими знаннями потребує втілення прогресивних методологій навчання, в тому числі й такої фундаментальній науці, як хімія. І ще однією з причин, яка спонукає активізувати зусилля, спрямовані на реформу всієї системи навчання та зміни її технології, є низька пізнавальна активність студентів.

Найефективнішим навчання стане тоді, коли студент виявить максимальну активність, а викладач – активніше користуватиметься функцією консультанта та організатора навчального процесу [1,с.27].

Найбільш популярними у є такі педагогічні технології:

Інформаційно-розвивальні, які передбачають виклад педагогом теоретичних відомостей під час проведення лекції або семінарського заняття; організацію самостійної роботи студентів з вивчення нових знань з теоретичних джерел, інструкцій, комп'ютерних засобів навчання [2, с.118].

Діяльнісні, спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають проведення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організацію професійно спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо.

Розвивальні, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо. До цих технологій входять - проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, ігри.

Особистісно орієнтовані, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій входить аудиторна (незначна) і позааудиторна самостійна діяльність студентів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проектів тощо.

Основні принципи інноваційного розвитку освітнього процесу [2,с.120]:

- принцип системності інноваційного розвитку, що передбачає врахування розмірності всього комплексу змін освітнього процесу;
- принцип досягнутого результату, що відображає залежність наступних нововведень від рівня культурного засвоєння попередніх;
- принцип модульної побудови інноваційних структур освітнього процесу.

До основних завдань інноваційного розвитку освітнього процесу слід віднести:

- моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців;
- створення єдиної інноваційної системи професійного навчання студентів, адаптованої до динаміки розвитку сучасного виробництва;
- розробку інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес навчального закладу. Отже, нині необхідний комплексний підхід до інноваційної освітньої стратегії навчального процесу, що відображає головну спрямованість, — якість оновлення всієї системи професійної підготовки кадрів. Формування професійно-педагогічної інноваційної діяльності .

Останнім часом досить широко увійшов у вжиток термін «інноваційні педагогічні технології». Метою цього дослідження є пошук і аналіз ефективних

педагогічних технологій з використанням комп'ютерно орієнтованих засобів навчання на заняттях хімії [1,с.30].

В сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання.

Очікувані результати:

- висока результативність навчально-виховного процесу;
- підвищення інтересу до дисципліни;
- розвиток ініціативи студентів;
- використання набутих знань, вмінь та навичок в подальшому житті;

Кожен викладач замислюється над проблемою: яким має бути сучасне заняття, як організувати й провести його, щоб отримати максимальну віддачу?

Метою навчання хімії має стати формування в студентів ключових і предметних компетентностей, необхідних для самореалізації та соціалізації особистості, наукового світорозуміння, вироблення екологічного стилю мислення та поведінки [1,с.32].

У зв'язку з визначеною метою під час навчання викладачем хімії повинні розв'язуватися такі найважливіші завдання:

- розвиток особистості студента, його природних задатків, інтелекту, пам'яті, спостережливості, здатності до асоціативного й аналітичного мислення;
- формування системи знань про речовини та їх перетворення, основні хімічні поняття, закони, теорії, методи наукового пізнання й на цій основі – наукового світорозуміння;
- формування грамотної поведінки та навичок безпечного поводження з речовинами в повсякденному житті;
- вироблення розуміння суспільної потреби в розвитку хімії, ставлення до хімії як до можливої галузі майбутньої практичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблема удосконалення технологій навчання займає одне з перших місць серед численних нових напрямів розвитку освіти, що цікавлять у останній час педагогів-дослідників [2,с.123].

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищих закладах України. Право та інноваційне суспільство. 2015. № 1 (4). С.27-33.
2. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2013. № 3. С.118-124.